

LETNA KONFERENCA ZVEZE MLADINE LITOSTROJA

Vsak dinar ustvarimo sami

ZVEZA MLADINE MORA POSTATI NAJVIŠJA SAMOUPRAVNA TRIBUNA MLADIH LJUDI – POGLOBITI JE TREBA SODELOVANJE Z ORGANI SAMOUPRAVLJANJA – UREDITI STANOVANJSKE PROBLEME MLADIH

Mladi litostroječani — mladinke in mladinci, so se v soboto, dne 19. oktobra, zbrali na svoji XVII. letni konferenci. Zbora mladine so se med drugim udeležili: predsednik občinskega komiteja Zveze mladine Ljubljana-Siška Janez ŠČEK, predsednik okrajnega komiteja Zveze mladine tovariš ROTOVNIK, predsednik sindikalne podružnice Vinko KOZUH, predsednik UO podjetja inž. Marko CELARC, član tovarniškega komiteja Zveze komunistov Miha ŽILAVEC, komercialni direktor Živojin ČUČEK ter delegati mladine iz kolektivov: Tomos, Jugoturbina, Ladjedelnica Uljanik iz Pule, Iskra in Prvomajska iz Zagreba.

DELO OBLIKUJE LIK MLADINCA

Pod geslom DELO OBLIKUJE LIK MLADINCA! so na zboru mladine spregovorili mladi lito-

IV. PLENUM POSLOVNO TEHNIČNEGA SODELOVANJA

DNE 23. OKTOBRA JE BIL V NAŠI DELAVSKI RESTAVRACIJI IV. PLENUM POSLOVNO TEHNIČNEGA SODELOVANJA MED STROJNO TOVARNO TRBOVLJE, METALNO MARIBOR IN NAŠIM PODJETJEM. NA NJEM SO OBRAVNAVALI TEKOČO PROBLEMATIKO IN SI ZAČRTALI SMERNICE ZA NADALJNJI IN ŠE TESNEJŠI STIK MED TREMI PRIJATELJSKIMI PODJETJI. PODROBNO POROČILO O POTEKU IV. PLENUMA BOMO OBJAVILI V POSEBNI PRILOGI NASLEDNJE ŠTEVILKE NAŠEGA ČASOPISA.

stroječani o svojih uspehih, težavah, neuspehih in željah, ki so jih imeli v preteklem letu ter začrtali smernice bodočega dela.

Ze uvodno poročilo o delu v času med obema konferencama kaže, da se problematika mladih od preteklega leta ni bistveno spremenila. Iz poročila in razprav je vidna dokajšnja nemoč mladine pred številnimi tovarniškimi problemi. Precejšnja dejavnost ZM v našem podjetju se je pokazala v tem, da je bilo 21 mladincev izvoljenih v organe samoupravljanja ter v komisije organov upravljanja.

Neizkušen mladinec ne more kar takoj začeti diskutirati na sejah samoupravnih organov in dati predlogov.

Starejši člani bi morali po besedah letnega poročila tovarniškega komiteja ZM posvetiti tem mladincem več časa — jim dati določene naloge in jih opozorjati na napake.

Razprava mladincev na njihovem letnem zboru je pokazala, da mladina čuti probleme; zna jih poiskati, formulirati in zrela diskutirati o njih, ne zna pa jih reševati.

Če pa jih poskusi reševati in takoj ne dobi zelene pomoči, čaka in kritizira.

Preseneča nas, da so o svojih problemih resno razpravljali šele na mladinski konferenci.

Zakaj niso številnih problemov načeli že med letom?

Iz poročila o delu kadrovske komisije je razvidno, da je vča-

njenih v Zvezi komunistov 52 mladincev, od katerih pa jih le 14 dela v mladinski organizaciji, 7 jih srečujemo na drugem političnem delu, preostali pa ne posegajo v družbeno politično delo.

— Mlade komuniste je treba zadolžiti z nalogami in posvetiti vso skrb njihovem izobraževanju, — so bile besede predsednika komiteja ZM Litostroj Janka BABICA.

Letos je 11 litostrojskih mladincev končalo večerno politično šolo, ki jo je organiziral TK ZKJ Litostroja. Absolventi te šole so bili kandidati za sprejem v vrste ZKJ. Sprejetih je bilo 10 mladincev.

Prav ti mladi komunisti bi morali poživiti delo posameznih mladinskih aktivov, ki delujejo v naši tovarni, in vodstva, ki mu primanjkuje samoiniciative. Se vedno se dogaja, da nekateri mladinski aktivisti pričakujejo vse nekje od vrha, namesto da bi sami reševali, ali vsaj skušali reševati probleme okoli sebe, zlasti pa na delovnih mestih v proizvodnji.

Najboljši med vsemi mladinskimi aktivisti je aktiv IS; nekaj več aktivnosti sta pokazala tudi aktivna MO in PK, medtem ko so bili mladinci DT, HS, SN in OO premalo delavni. Letos je bil ustanovljen mladinski aktiv — Splošni sektor.

Na premalo delavnost mladine v posameznih proizvodnih enotah vpliva predvsem velika fluktuacija mlade delovne sile. Ne sme se pa več dogoditi, da zaradi odhoda nekaterih mladincev v JLA zamre vse delo mladinskega aktivna, kot je to bilo v MO livarna jekla, kjer je ves sekretariat odšel hkrati iz tovarne.

Na idejno vzgojnem področju so mladinci dosegli dokaj lepe uspehe. Bila so predavanja — mladinske tribune, delovala je šola za življenje, ustanovljen je bil klub OZN, ki šteje 17 članov, organiziran je bil seminar za vodstva mladinskih aktivov tovarniškega komiteja ZK, ki se ga je udeležilo 42 mladincev.

Izredno razveseljivo je, da je oživelo delo v folklorni sekciji, ki je skupno z recitatorji in glasbeniki nastopila po vseh večjih krajih, od koder se vozijo na delo naši delavci.

Lani se je zelo poglobilo sodelovanje z mladino STT in Metalne. V Trbovljah je bila organizirana zabavno-glasbena prireditev — Vesele tovarne, ki so se je udeležili tudi naši mladinci.

Letos je bila ustanovljena tudi sekcija mladih planincev in družina PZ, ki bo v bodoče posvetila vso skrb za rekreacijo našega mladega proizvajalca.

Vnaprej bi bilo potrebno še bolj poglobiti delo kluba mladih proizvajalcev, ki je že v preteklem obdobju seznanjal mlade s samoupravljanjem v tovarni.

V razpravi so bila nakazana številna nerešena vprašanja, n. pr.: vprašanje odnosov z nadrejenimi, nagrajevanje, pravica samoodločanja, skrb za prosti čas mladincev, stanovanjski problemi, problemi prehrane in druge težave, s katerimi se vsak dan srečujejo mladi.

Miro PIRC je poudaril, da je treba mlademu proizvajalcu zagotoviti boljše pogoje dela. Veliko denarja porabimo za vzgojo kadrov, ki pa dan za dnem zapuščajo tovarno. Dotaknil se je tudi problema: delavec — nadrejeni. Mladih proizvajalcev na delovnih mestih ne upoštevajo v polni meri, starejši sodelavci pa mlademu človeku premalo pomagajo, da bi se čimprej prilagodil novemu okolju.

Miro BEDIK — urediti je treba sistem nagrajevanja. Začetnik v Litostroju zasluži veliko manj denarja, kot znaša začetna plača v drugih podjetjih. Rešitev ni v priučevanju »NK« delavcev. Zakaj ne bi zadržali »K« kader?

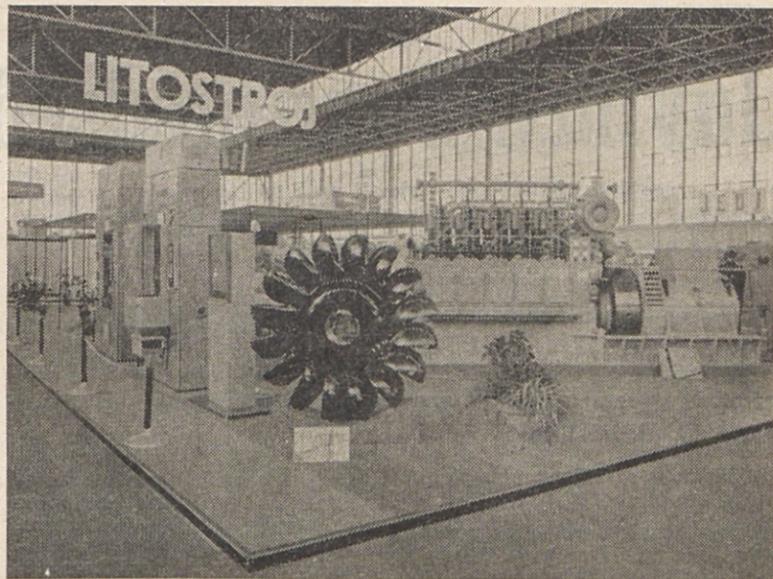
Anton KOVAČIČ — koliko časa bomo še gledali, da bo ležal za težko ustvarjena sredstva kupljen stroj dva meseca neizkoriščen v predmontaži? Urediti je treba dostavo potrebnega materiala in dokumentacije za delo k samemu stroju. Delavec naj ne hodi sam po material v skladišče.

Zvone BREN — učenec IKŠ, se je zavzel za še tesnejšo povezavo z mladinskim komitejem Litostroja. Za učence naj priredijo predavanja o delavskem samoupravljanju. Izrazil je željo, da bi učenci IS sodelovali tudi v upravi doma IS.

Gabrijel TRPINC — rekreacijski center v bližini tovarne nam je nujno potreben. Med našimi delavci je precej obolenj na dihalnih organih. Za rekreacijo smo do sedaj storili premalo.

Jože VOLOVEC — je udeleženec zbora mladine seznanil z delom kluba OZN, ki je v nekaj mesecih svojega obstoja že dosegel lepe uspehe.

Janez KRALJ — mladina mora aktivno sodelovati pri analitski oceni delovnih mest. Tesneje naj



Eksponati na jesenskem zagrebškem velesejmu

Zaključen zagrebški velesejem

Dne 20. septembra so se zaprla vrata letošnjega jesenskega velesejma v Zagrebu. Na njem je tako kot vsako leto razstavljalo tudi naše podjetje. Po naših izdelkih je bilo veliko povpraševanje, zla-

sti po viličarjih, črpalkah in stikalnicah.

Litostrojski paviljon je uredil Stane Ropotar, postavili pa so ga Franc Bačar, Nikolaj Sedej, Franc Novak in Miro Šober.

sodeluje s predstavniki samoupravljanja. Govoril je tudi o prehrani mladine.

O neprimernih življenjskih pogojih v samskem domu v Vižmarjah in 'Korotanskih barakah' je Emil PRESKVAR dejal: »Pozabljam na mladega človeka-proizvajalca. Stanovari mora v neprimernih prostorih, v sobi, skupaj s 15 sodelavci. Ko gre za litostrojske stanovanjske probleme, povabimo k sodelovanju tudi mladino.

V imenu litostrojskih komunistov in tovarniškega komiteja ZK je zbor mladine pozdravil Miha ŽILAVEC.

— Mladina naj tudi sama najde pot v organe ZK. Prav je, da je mladina kritična, biti pa mora tudi samokritična. Vedno smo ji pripravljene pomagati in svetovati. Mladina naj pove, kakšno pomoč potrebuje od ZK. V bodoče bomo še bolj okrepili zvezo med tovarniškim komitejem ZK in mladinskim komitejem ZM.

V imenu odsotnega generalnega direktorja Ivana KOGOVSKE je mladince pozdravil komercialni direktor inž. Živojin ČUČEK.

— Za rešitev večine problemov, o katerih ste govorili na današnji konferenci, so potrebna denarna sredstva. Vsa sredstva pa si moramo ustvariti sami. Ta rešitev pa ni samo v samem kolektivu, ampak jo je treba iskati tudi izven tovarne. Odvisna je od same proizvodnje, povpraševanja na tržišču in stimulacije.

Mladinci, če že o neki stvari diskutirate, oprite se potem resnega dela in ne nadaljujte z razpravo. Postanite vi, vas 1000, disciplinirani, izpolnjujte svoje naloge, pri čemer uspeh ne bo izostal. Če si gotov, da si svoje delo v redu opravil, ti tudi tvoj predstojnik ne more ničesar očitati. Tako naj se urejajo medsebojni odnosi med delavci.

Vinko KOZUH, predsednik litostrojskega sindikata, se je v daljšem govoru odločno zavzel za rekreacijo, stanovanjske probleme in za udeleževanje mladine v prostem času. Med drugim je rekel:

— Mladina naj bolj sodeluje z organi samoupravljanja, s svojimi problemi pa naj ne čaka do letne konference.

Predsednik okrajnega komiteja ZM tovariš ROTOVNIK je dejal:

— Zvezi mladine pripada vloga političnega usmerjevalca mladih ljudi in mora postati njihova najvišja samoupravna tribuna.

Janez ŠČEK, predsednik mladinskega komiteja Ljubljana-Siška:

— Krivda, da mladi niso dovolj angažirani v samoupravnih organih, ne leži samo na mladini. Tudi izobraževalni center jim je posvetil premalo pozornosti. Okrepiti bo treba delo kluba mladih proizvajalcev.

Po pozdravnih govorih predstavnikov ostalih mladinskih aktivov je bil izvoljen nov 15-članski tovarniški komitej ZM. Za svojega novega predsednika so mladinci izbrali JANEZA KRALJA, modelnega mizarja v PE metalurški obrati.

300.000 DINARJEV ZA OKREVANJE NAŠIH LJUDI

Upravni odbor našega podjetja je sklenil med drugim odobriti koriščenje zneska 300.000 din, ki je nastal iz odstopljenega dela prispevka za socialno zavarovanje iz leta 1963 za preventivno okrevanje članov kolektiva na Sorici. Tovarišem, ki jih bo oz. je določila socialna služba za preventivno okrevanje, se je priznalo 5 dni izrednega plačanega dopusta.

NAŠI MOTORJI NA LADJAH ZA TUNIZIJO

V puljski ladjedelnici Crvena zvezda so splavili drugo izmed desetih ribiških ladij, ki jih ta ladjedelnica gradi za tunizijsko ribiško družbo. Puljski ladjedelniki bodo odšel vsak teden splavili po eno takšno ladjo, kar je pravzaprav svojevrsten rekord med jugoslovanskimi ladjedelniki. Te ladje so železne konstrukcije, dolge so 23, široke pa 6 m. Poganja jih Dieslov motor 200 KM, izdelek Litostroja.

INDUSTRIJSKI SEJEM V BUDIMPEŠTI

V začetku septembra so v Budimpešti odprli industrijski sejem, ki ima veliko vlogo pri napredku in razvijanju poslovnega življenja v svetu. Ta sejem omogoča poslovnim ljudem in obiskovalcem, da spoznajo proizvode madžarske industrije ter da si stvarijo poslovne zveze in sklenejo pogodbe. Tudi naša podjetja so v velikem številu razstavljala na tem renomiranem sejmu v Evropi. Med našimi največjimi podjetji so med drugim vzbudili veliko zanimanje viličarji našega podjetja, ki so bili deležni mnogo lepih besed in pohval tako glede kvalitete kot funkcionalne izdelave.

NOVI PREDSEDNIK ZMS LITOSTROJA JANEZ KRALJ O NALOGAH MLADINE

O bodočem delu tovarniškega komiteja ZM nam je JANEZ KRALJ, novo izvoljeni predsednik litostrojske mladine povedal:

— Kot vemo, doživlja mladinska organizacija prelomnico v svojem delu. Bodoče delo se mora usmeriti iz splošnih organizacijskih shem bolj na področje samoupravljanja in na reševanje določenih problemov v tovarni. Da bomo seznanjeni z vsemi aktualnimi dogodki v tovarni, moramo resneje sodelovati na vseh področjih delavskega samoupravljanja in biti seznanjeni z vsem gradivom v zvezi s tovarno. Skrbeti bomo morali, da bo mlad človek brez vsakega strahu postavil vprašanja in nanje dobival tudi odgovore.

Zavedam se, da moje delo ne bo lahko, zato pozivam vse mladince k sodelovanju. Od subjektivnih sil pa pričakujem vsestransko pomoč in razumevanje.

L. Lucu



Javna tribuna predsednikov ODS

Že v prejšnji številki smo objavili prve tri intervjuje s predsedniki ODS. To pot začnemo s predsednikom ODS PE DT inž. Francem Hudnikom.

VPRAŠANJA SO BILA:

1. KAKO JE S SISTEMOM NAGRAJEVANJA V VAŠI ENOTI?
2. KAKO STE IZPOLNILI PLANSKE OBVEZNOSTI ZA PRVO POLLETJE?
3. DO KAKŠNE STOPNJE STE PRIŠLI Z ANALITIČNO OCENO DELOVNIH MEST?

1. Kako je s sistemom nagrajevanja v vaši enoti?

O nagrajevanju zasledimo v zadnjem času precej razprav. Ne moremo trditi, da ima naša enota poseben način nagrajevanja, ker je način nagrajevanja v vseh enotah načelno enak. Vendar se pogosto zgodi, da so n. pr. začetniki z enakimi kvalifikacijami v različnih enotah različno plačani. Nesorazmerja, ki so nastala v tem pogledu, je treba reševati centralno. V naši enoti je precej problematično nagrajevanje »NK« in »PK« kadra. Za kvalificirane v proizvodnji, ki delajo po normi, je stimulacija zagotovljena. Nasprotno pa ni nobene stimulacije za režijske delavce. Za posle oziroma dela režijskih delavcev ni mogoče postaviti norm, zato pa je tudi težko najti ustrezno sti-

aktiv so pregledali predložene elaborate za analitično oceno ter izrekli svoje mnenje o gradivu. To je šele začetek obsežnega programa, po katerem naj komisija dela.

V okviru podjetja je bila kasneje sestavljena centralna komisija za oceno delovnih mest, v kateri ima tudi naša enota svojega predstavnika. Težišče dela je sedaj na centralni komisiji, ki ima nalogo, da vskladi različna stališča glede na analitične ocene.

Ivan Pogačar, predsednik ODS SN, nam je na prvo vprašanje, kako je s sistemom nagrajevanja v njegovi enoti, odgovoril takole:

Da bi rešili ta problem, smo osnovali 5-člansko komisijo. Ta že dela, ni pa še dosegla vidnih rezultatov. Seveda bi bilo želeto, da bi bila v sklepah enotna. V zvezi

Na vprašanja, ki smo jih že postavili Pogačarju, nam je predsednik ODS TKB Božo Boštjančič odgovoril takole:

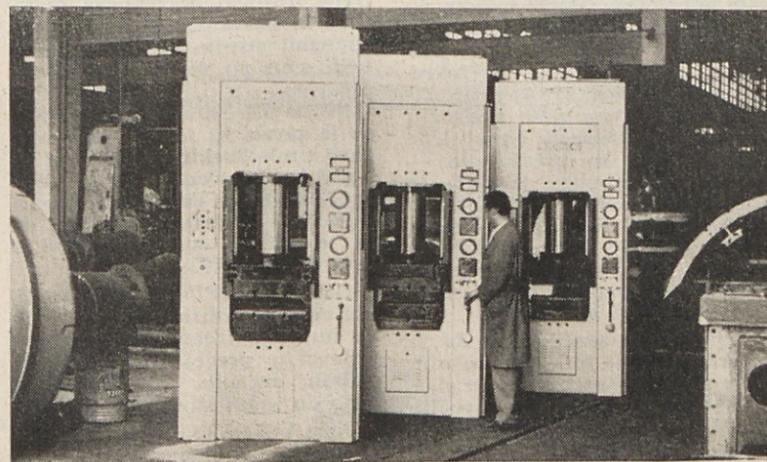
Sistem nagrajevanja v naši enoti je popolnoma enak sistemu nagrajevanja v drugih enotah. Z delom smo sicer že pričeli, toda prav tako kot v drugih enotah tudi naša komisija še ne more pokazati plodov svojega dela. Problem nagrajevanja je mnogo bolj kompleksen in ga ne moremo rešiti v tako kratkem času. Saj vsi dobro vemo, da se lahko ravno pri nagrajevanju pošteno uštejemo. Zdi se mi, da je ta sistem nagrajevanja preživel. In prav zaradi tega nam je potrebno mnogo časa za premislek o kakšni boljši in učinkovitejši rešitvi tega problema.

2. Glede polletnega plana lahko rečem samo to, da smo odvisni od proizvodnih enot. Mnenja sem, da bi v naši enoti laže dosegali plan, če bi izkoreninili pojave monopola, ki se pojavljajo. Imeti moramo jasno predstavlo o tem, kaj bomo poslali na trg in zakaj bomo poslali na tržišče ravno te proizvode. Večji del krivde nosita slaba organizacija in slaba povezava med proizvodnimi enotami.

3. Tudi v naši enoti nismo prišli z analitično oceno dlje kot drugi. Dogovorili smo se, da se bo komisija za izvedbo analitične ocene redno sestajala, žal pa ne moremo tega izvesti, ker ne moremo vskladi primestnega časa članov komisije. Analitično oceno bomo izvedli uspešno le takrat, ko bodo tako člani proizvodne enote kot člani komisije izhajali iz enakih stališč. Bojim se, da bo nova analitična ocena popolnoma enaka prejšnji, ker komisija ni seznanjena z delom, ki so ji ga naložili. Nujno bi bilo potrebno vskladiti delo naše komisije z delom zunanje poklicne komisije.

DELO V NAŠIH STISKALNICAH

Delo je 13. 9. objavilo v članku z naslovom »Vzdolž in počez po velesejmu« tudi nekaj besed o Litostroju, in sicer predvsem o naši stiskalnici za izdelavo predmetov iz plastičnih mas. Clankar omenja tudi dejstvo, da ta stiskalnica postane sodobna šele, ko je kompletirana z Iskrinim programatorjem.



Litostrojske stiskalnice

Strojegradnja in Litostroj

Privredni pregled je dne 5. 9. objavil daljši in zelo izčrpen članek o strojogradnji v Jugoslaviji. V njem je omenjeno, da se je jugoslovanska strojogradnja lepo afirmirala tako na domačem kot na tujem tržišču kot proizvajalec moderne opreme. Proizvodnja se modernizira in vsa podjetja naše strojegradske izboljšujejo kvaliteto svojih izdelkov. Na vidnem mestu so omenjeni podatki o vodnih turbinah, katerih povprečne moči turbin, ki so bile grajene leta 1958, znaša 8.000 KS. Do leta 1960 je bilo to povprečje povečano na 30.000 KS in znaša po letu 1960 50.000 KS. Pri nas gradimo turbine največjih moči za reke z velikim padcem.

Lahko bi dejali, da zavzame izrazito mesto pri nas tudi proizvodnja Diesel motorjev, in to ne samo za domači trg, ki brez dvoma vsak dan bolj potrebuje te motorje, pač pa tudi za zunanje tržišče, saj je znano, da so prav Litostrojevi Diesel motorji, ki so izdelani po licenci Burmeister & Wain, zelo uspešni.

Časopis Litostroj je tvoj, zato redno dopisuj vanj o vseh zanimivostih iz svojega obrata ali pisarne.

V novo šolsko leto

Povsod se v jeseni čuti živahniji utrip v vsakdanjem življenju mladine — šole so odprle vrata. Na mestnih ulicah spet srečujemo pisano množico mladih: od tistih, ki prvič prestopajo prag učenosti, pa do dijakov in do študentov na univerzi. Zadnja leta pa je tudi vse več starih, ki si izpopolnjujejo svojo strokovno ali splošno izobrazbo.

Tudi v našem izobraževalnem centru je živahno kot v čebelnem panju. Pouk se je pričel v vseh oddelkih in kar 422 učencev in slušateljev si v pogojih rednega izobraževanja pridobiva novo znanje.

Priučevanje

V letošnjem šolskem letu smo se prvič lotili priučevanja mladine za delo na delovnih mestih v podjetju. Prislunili smo težavam, ki jih imajo učenci z nedokončano osnovno šolo, in zahtevam proizvodnje, ki potrebuje tudi priučeno delovno silo. V oddelku je 34 učencev. Priučevanje bo trajalo tri semestre po šest mesecev. Ti učenci imajo od 42 ur pouka v tednu 36 ur praktičnega dela in 6 ur teoretičnega pouka. Prva dva

semestra, t. j. eno leto, se bodo usposabljali v delavnicah izobraževalnega centra, zadnjih šest mesecev pa na delovnem mestu v podjetju. Zaposlili se bodo na delovnih mestih, ki zahtevajo ožjo poklicno usmerjenost. Pričakujemo, da bomo opravili koristno nalogo tako za podjetje kot za posameznika.

Poleg mladine bomo v letošnjem šolskem letu kot doslej priučevali odrasle.

Poklicna šola

Letos smo sprejeli v I. letnik te šole 102 učenca. Vpis je bil zadovoljiv, razen za livarski poklic. Skupaj z učenci II. in III. letnika obiskuje šolo 290 učencev. Po poklicih je stanje naslednje:

	I. letnik	II. letnik	III. letnik	Skupaj
strojni ključavničarji	60	43	46	149
konstrukcijski ključavničarji		10		10
strugarji	23	19	28	70
livarji	10	10	11	31
modelni mizarji	6	5	3	14
obratni električarji	3	7	6	16
Skupaj	102	94	94	290

Od vseh učencev jih 193 prebiva v internatu, ostali so doma v Ljubljani ali pa se vozijo v šolo iz bližnje okolice.

V letošnjem šolskem letu se bo preneslo težišče učno-vzgojne problematike v drugi letnik. Izvajali in preverjali bomo enotni B program za praktični pouk v kovinski stroki in nove učne načrte za strokovne teoretične predmete, ki jih je izdelal zavod za strokovno izobraževanje SRS. Naša šola je sodelovala pri pripravi teh načrtov in deluje tudi letos kot eksperimentalna šola zavoda. Kmalu bo v vseh 14 razredih poklicne šole zaživel tudi pravo notranje življenje. Prizadevali si bomo, da bodo skupnosti učencev prav tako kot lani prispevale svoj delež pri izvajanju učnega načrta in vzgojnih nalog.

Oddelki za zaposlene pri poklicni šoli

V letošnjem šolskem letu nadaljujemo pouk v tretjem, za-

ključnem semestru slušateljev, ki so se vpisali v oddelek za zaposlene v jeseni lanskega leta. Pouk v tem semestru obiskuje 13 slušateljev.

V novi, I. semester se je vpisalo 25 slušateljev, od teh 8 iz drugih podjetij.

Tehniška šola strojne stroke za zaposlene

V vseh treh letnikih te šole obiskuje pouk 46 slušateljev. Letos bo diplomirala že druga skupina. K diplomskemu izpitu je bilo pripuščenih 13 do 17 slušateljev III. letnika.

Pri tej šoli so precejšnje težave zaradi dela v izmenah; večina slušateljev v letošnjem I. letniku namreč ne dela v isti izmeni, da bi lahko skupno z ostalimi obiskovala pouk. Seveda so težave pri razporeditvi dela v proizvodnji, vendar tudi v šoli ne moremo organizirati pouka za dva ali tri slušatelje posebej.

Strojna fakulteta — oddelek ljubljanske univerze v Litostroju

Sedaj obiskuje tretji semester 14 slušateljev, ki poslušajo predavanja univerzitetnih profesorjev redno v našem izobraževalnem centru in tu opravljajo tudi izpite. Ker se na novo ni prijavilo dovolj slušateljev, (lani dva, letos eden), nismo odprli novega I. semestra niti lani niti letos.

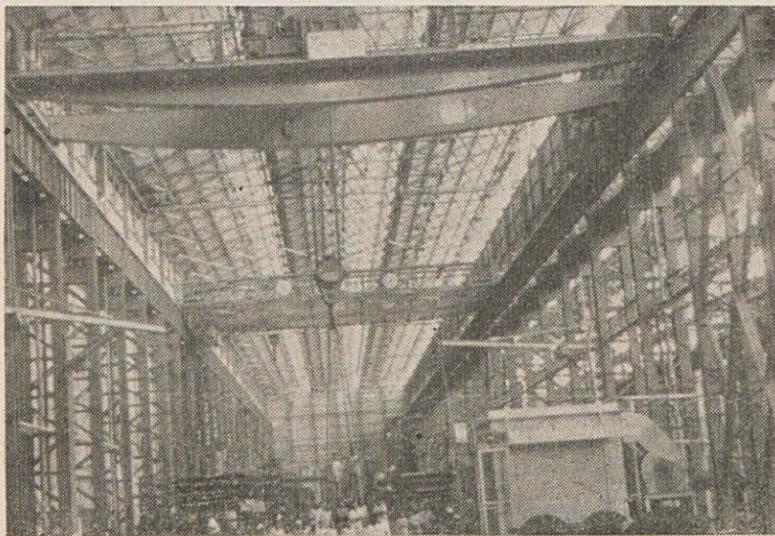
Za vse zaposlene je organiziran pouk v prostem času slušateljev. Seveda so predavanja in učenje poleg rednega dela na delovnem mestu za nekatere precejšnja obremenitev. Nekateri zopet vzamejo študij prelahko. Podatki dokazujejo, da zaključni šolanje v oddelkih za zaposlene v rednih rokih približno 60% vpi-sanih.

Izredno izobraževanje

Tukaj pravzaprav rednega šolskega leta nimamo, saj organiziramo razne oblike izrednega izobraževanja skozi celo koledarsko leto. Naj naštejemo nekatere najvažnejše: seminarji za delo v samoupravnih organih, intenzivni tečaj angleškega in nemškega jezika, tečaj za dopolnitev strokovne izobrazbe, seminarji in spremljanje dela praktikantov in študentov, ki jim stroške študija kreditira podjetje.

Iz podatkov je razvidno, da se organizacija in vsebina dela v našem izobraževalnem centru stalno širi in pogloblja v skladu s potrebami podjetja. Kolektiv se bo trudil, da bo tudi v šolskem letu 1964/65 opravil svoje naloge tako, da bo podjetje dobilo kadre, kakršne potrebuje. S tem pa se tudi izobraževalni center vključuje v prizadevanja celotnega kolektiva pri izpolnjevanju proizvodnih nalog.

Hrabroslav Premelč



Naši žerjavi

mulacijo. Morda bi občasne nagrade za nekatera uspešnejša dela ugodno vplivale na zainteresiranost režijskega kadra.

2. Kako ste izpolnili planske obveznosti za prvo polletje?

Planske naloge naše PE so letos precej večje kot lani. Ugotavljamo pa po drugi strani, da je strojni park v enoti skoraj nezupremenjen. Prav tako se tudi letos število delavcev ni bistveno izpremenilo v primerjavi s preteklim letom. Najrealnejši vpogled v uspešnost naše enote nam daje ugotovitev, da smo v letošnjem prvem polletju proizvedli za 31,5% več kot lani v istem razdobju. Zato lahko trdimo, da je bila v teh razmerah naša enota kar uspešna. V letošnjem letu smo poleg domače proizvodnje precej pričakovali tudi od razširjene kooperacije. Kooperanti naj bi izdelovali posamezne sklope naših serijskih proizvodov. Toda žal takih kooperantov ni bilo. V kooperaciji so nam izdelovali samo zvarjenje.

Značilnost naše PE je maloserijska proizvodnja Diesel motorjev in talnih transportnih sredstev. Ko govorimo o maloserijskih proizvodnjah, imamo v mislih posebej organizirano proizvodnjo, ki je specifična za določen proizvod. Zaradi pomanjkanja delovne sile in strojev izdelujemo naše proizvode na način, ki je bližji individualni kot serijski proizvodnji. Pričakujemo, da bo komisija, ki pripravlja novo organizacijo naše tovarne v organizacijskem smislu, rešila tudi ta problem razširitve naše proizvodnje.

3. Do kakšne stopnje ste prišli z analitično oceno delovnih mest?

Po programu o analitični oceni delovnih mest smo imenovali komisijo, ki obravnava ta vprašanja. DS PE, komisija in politični

s sistemom nagrajevanja naj pripomnim še to, da je v naši enoti precejšnja fluktuacija kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev. Vzroka za to sta dva: prenizki osebni dohodki na produktivnih delovnih mestih in stanovanjski problem. Največjo fluktuacijo smo imeli v oddelku elektromontaže. Zaskrbljujoče je, da odhajajo stari litostroječani. Povprečen osebni dohodek v prvem polletju je znašal pri nas 47.315 dinarjev, nekateri delavci pa niso dosegli niti tega povprečja. Mnenja sem, da je plačni sklad dovolj velik, potrebna je le pravilna razdelitev. Morda bi bilo bolje, da bi v osnovne mesečne prejemke delavca prišteli tudi razne dodatke in tako pridobili kvalitetnejše delavce.

2. Glede planskih obveznosti za prvo polletje smo izvedeli, da so v SN glede tonske realizacije dosegli plan, planske realizacije, planirane po mesecih, pa ne morejo izpolniti zaradi objektivnih razlogov, predvsem ker nam niso pravočasno dobavili materiala, tisti pa, ki smo ga uspeli dobiti ob pravem času, ni bil kvaliteten. To velja posebno za varjenice. Pa tudi dokumentacija ne prihaja v rednem roku, tako da pri najboljši volji večkrat ne moremo izdelati toliko in tako kvalitetno, kot bi hoteli. Delni vzrok temu so tudi popravila strojev, ki trajajo dlje, kot je predvideno.

3. Z analitično oceno v naši enoti še nismo dosegli vidnejših rezultatov, nam je odgovoril predsednik DS SN, ko smo ga vprašali, kako je v njihovi enoti z analitično oceno delovnih mest. Nismo še obdelali konkretnih delovnih mest, pripravljamo pa pravilnik o izdelavi analitske ocene. Mnenja sem, da je analitska ocena teoretično dobro zasnovana, kako se bo obnesla v praksi, pa žal še ne vemo.

Kako gradimo . . .

1. Oblike stanovanjske graditve v okviru takega podjetja:

LITOSTROJ uporablja oziroma pospešuje naslednje oblike stanovanjske graditve:

a) gradnjo stanovanjskih blokov z družinskimi stanovanji in deloma s samskimi sobami iz sredstev podjetja in kreditiranih sredstev iz stanovanjskih skladov;

b) gradnjo samskih domov iz sredstev podjetja oziroma kreditiranih sredstev stanovanjskih skladov;

c) gradnjo stanovanjskih blokov in vrstnih hišic na zadružni podlagi z združitvijo sredstev interesentov, delovne organizacije in stanovanjskih skladov;

č) individualno gradnjo članov delovne skupnosti z lastnimi ali kreditiranimi sredstvi ob delnem financiranju iz namenskih sredstev podjetja, prenesenih na občinske stanovanjske sklade.

Načina pod (a) in (b) sta prevladovala v stanovanjski graditvi do 1961. leta, medtem ko se od 1962. leta dalje uporabljata izključno načina pod (c) in (č).

Stanovanjska graditve na zadružni podlagi je izpeljana:

— kot stavbne zadrage, ki so se ustanovljale za določen načrt stanovanjske graditve in enkratni gradbeni program v obliki vrstnih družinskih hišic;

— kot stanovanjske zadrage z izključno udeležbo neposrednih interesentov kot članov zadrage za enkratni načrt stanovanjske graditve in gradbeni program za blokovo gradnjo ali za gradnjo vrstnih družinskih hišic;

— kot trajna stanovanjska zadruga ob udeležbi delovne organizacije in neposrednih interesentov iz vrst te delovne skupnosti za kontinuirano stanovanjsko graditve po ponavljajočih se ali različnih gradbenih programih.

2. Obseg stanovanjske graditve: Iz lastnih sredstev delovne organizacije oziroma iz kreditiranih sredstev stanovanjskih skladov je podjetje doslej zgradilo 17 blokov, od tega:

a) 14 blokov z družinskimi standardnimi stanovanji,

b) 2 bloka z družinskimi standardnimi stanovanji in s samskimi sobami (vendar spričo premajhnega števila stanovanj se del samskih sob uporablja tudi kot stanovanjski prostor za družine),

c) 1 blok kot samski dom z garsonjerami (vendar je pretežni del sob uporabljen za samska ležišča in je v njih več samskih oseb hkrati; v delu garsonjer stanujejo še nekatere družine, katerih doslej ni bilo mogoče preseliti v družinska stanovanja).

Iz nekaterih virov je bil opravljen še nakup družinskih stanovanj ali pa so bile adaptirane za družinska stanovanja oziroma stanovanjske prostore za samec zgradbe, ki so bile svojčas dane tej delovni organizaciji v uporabo in upravo kot del splošnega ljudskega premoženja.

Podjetje je nadalje uporabilo kot zasilna stanovanja lesene provizorije in barake, katerih seveda ni moč šteti za stanovanjsko graditve in ki pomenijo zelo peče stanovanjski problem zlasti z vidika družin, stanujočih v takih prostorih.

Pet stavbnih zadrug je gradilo družinske hišice, pri čemer je delovna organizacija posredovala kreditiranje iz družbenih sredstev, oziroma je deloma prispevala h kreditiranju iz lastnih sredstev za stanovanjsko graditve. Te zadrage so v nekaterih primerih posredovale tudi individualno gradnjo po podobnem gradbenem programu, vendar brez neposrednega angažiranja družbenih sredstev za financiranje same gradnje.

Stanovanjska graditve v okvirih stanovanjskih zadrug pa je obsegala:

— 3 bloke z družinskimi stanovanji in garsonjerami, kot jih je zgradila VI. zadruga,

— 37 vrstnih hišic, kot jih je zgradila VII. zadruga,

— 3 bloke z družinskimi stanovanji in samskimi sobami, kot jih gradi Delavska stanovanjska zadruga, pri čemer sta dva bloka že dovršena in vseljena, medtem

ko je tretji blok tik pred dovršitvijo.

Delavska stanovanjska zadruga nadaljuje stanovanjsko graditve po naslednjem gradbenem programu: 2 bloka sta že v gradnji, medtem ko je gradbeni program zasnovan še za 3 bloke, tako da bi bil celotni program 5 blokov dokončan do 1966. leta.

Individualna gradnja, kot jo izvajajo člani delovne skupnosti iz lastnih sredstev ob delnem kreditiranju iz občinskega stanovanjskega sklada oziroma iz namenskih sredstev delovne organizacije, pa je doslej obsegala:

a) v letih 1962/63 — 25 primerov, b) v letu 1964 — 21 primerov (vendar se 3 primeri ponavljajo kot dopolnilno kreditiranje za individualno gradnjo, financirano že v letih 1962/63).

3. Število zgrajenih stanovanj v obdobju 1957/1964: V obdobju od 1957. leta dalje je bilo v okvirih te delovne organizacije:

— dograjenih 535 stanovanjskih enot

— neposredno pred dovršitvijo 62 enot

— na začetku gradnje 142 enot

Pri tem ni upoštevana stanovanjska graditve do 1957. leta in prav tako ne nameravana graditev blokov, za katere je že podan sklep delavskega sveta, vendar financiranje še ni urejeno in se zidava sploh še ni začela.

Od tako prikazanega stanja odpade:

(a) na lastna in kreditirana sredstva podjetja 157 enot

(b) iz naslova združevanja sredstev interesentov, delovne organizacije in stanovanjskih skladov 582 enot.

Kot stanovanjske enote so upoštevana stanovanja za družine ali samec, kakor se po obstoječih predpisih štejejo za samostojno stanovanjsko enoto.

4. Primerjava potreb z gradnjo:

Konec 1962. leta je bilo v delovni organizaciji evidentiranih 530 prošenj za družinsko stanovanje. Temu je treba dodati 96 primerov zasilnih stanovanj za družine v barakah. Tako so torej tedanje potrebe znašale 626 stanovanj, če ne štejemo rednega dotoka absolutentov Industrijske šole, ki morajo po končani šoli zapustiti dom učencev, in drugega

naravnega prirastka z vidika nadaljnjih družinskih stanovanj ali vsaj samskih sob oziroma samskih ležišč.

Minimalna potreba po 626 stanovanjih je bila delno zadovoljena z že opravljenimi oziroma bo zadovoljena s predvideno stanovanjsko graditvijo do 1966. leta takole:

— že dograjenih in dodeljenih 186 enot

— predvidenih za gradnjo 233 enot. Tako bi stanovanjska graditve ostala v deficitu za 207 enot.

Stvarne analize glede na razvoj podjetja, spremembe v strukturi kadrov, naravni prirastek v družinah in podobno pa kažejo, da bo ta delovna skupnost do 1970.

Kaj delajo v CTB

V preteklem letu je bil v okviru CTB organiziran razširjen oddelek za standardizacijo in tipizacijo. Zaradi stalnega razvoja tehnike doma in v svetu, se mora delo v oddelku nenehno prilagajevati novim zahtevam. V tej smeri poteka seveda tudi delo. V ta namen je bila pri nas izvršena kontrola dokumentacije. Napravljena je bila izbira, razvrstitev, označevanje in arhiviranje mikrofilmov, standardov, JUS, DIN, BS in drugih. Evidentiran in sestavljen je bil komplet seznam standardov in mikrofilmov.

Delali smo pri izdaji novih LIS standardov za cevi, po novih JUS in DIN standardih, katerih pa ni mogoče izdati, ker železarna v Sisku še nima potrebne strojne opreme za izdelavo takih cevi. Delo je bilo prekinjeno in se bo nadaljevalo v januarju 1965.

Sodelovali smo tudi z jugoslovanskim zavodom za standardizacijo glede kvalitete površin strojnih delov. Na osnovi predlogov JUS standardov in tujih standardov sta bila izdelana dva predloga in dokončni standard LIS 401 (7 listov). Za uvajanje novega načina označevanja hrapavosti površin smo po ponudbah tujih podjetij naročili primerjalne kolute in primerjalni mikroskop.

Sodelovali smo z gospodarsko zbornico SRS pri tipizacijskem delu orodnih, vzmetnih in jekel

leta potrebovala najmanj 910 stanovanjskih enot oziroma okrog 490 stanovanjskih enot več, kot jih je uspelo zgraditi v letih 1963/64 in je predvidevala za gradnjo do 1966. leta.

Vendar je treba vedeti, da nastopajo tudi določeni elementi, ki sproti spreminjajo zadevna predvidevanja.

Ni namreč mogoče izključiti fluktuacije kadrov zaradi upokojitve, smrti in nekaterih drugih vzrokov, ko uporabnik stanovanja ohrani stanovanjsko pravico ali ko je zelo težko uveljaviti izselitev iz stanovanja.

V tem pogledu nastopajo določene nevesočnosti tudi z vidika združevanja sredstev, ker ne gre za stanovanjsko pravico v ožjem pomenu in so sankcije bolj gmotne narave, brez ustrezne sprostitev stanovanjskih prostorov.

Dr. B. A.

Dan mrtvih

Tega dne bomo pohitili h grobovom. Na hladno zemljo bomo položili krizantemo in prižgali sveče. Naša sveča bo gorela skupaj z milijoni sveč . . .

Za vse tiste, ki smo jih imeli radi, se skupno z njimi borili in gradili, se smejali, šli delček skupaj po poti življenja . . .

Če bo spomin le prehud, se bo utrnila solza — tvoja in moja . . .

Spomini so zimseleni. Spomini matere, ki že 21 let ni slekla črnine. Tudi sin je imel črne lase — kot vran. Najmlajši v četi je bil. Priletela je svinčenka in kri se je ulila po črnih lasih. Tiste pomladi, pod cvetočo divjo češnjo v Trnovskem gozdu . . . Danes je mama prišla k njemu na grob. Belih nageljnov mu je prinesla.

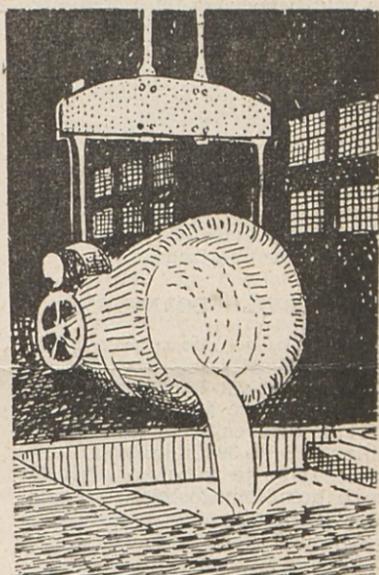
In tam je sveža gomila, še vsa zasuta z belim cvetjem, na katerem so še neposušene solze. Med njimi je šopek rdečih vrtnic . . . Za njo, ki je prišla samo na pol poti.

Hodili bomo med grobovi in brali imena nekdanjih znancev.

In tam v tisti gomili leži prijatelj izza stroja. Iz naše tovarne.

Tudi za njega bomo prinesli belo krizantemo!

L. L.



ZNAČKE V LITOSTROJU

Ljubljanski dnevnik je dne 10. 9. objavil članek, v katerem omenja, da v našem podjetju že od 1. junija nosimo posebne značke, ki označujejo, v katerem obratu delavec dela. Clankar tudi omenja, da smo jih uvedli zato, da bi izboljšali delovno disciplino v podjetju in zmanjšali pohajkovanje po obratih.

Kot je opaziti, v kolektivu niso posebno navdušeni za te značke.

O RAZISKAVI »MNENJA 1963«

Doslej smo objavili vsebino vprašalnika, ki obravnava v glavnem tematiko družbeno-političnih organizacij, samoupravljanja in vodenja. V nadaljevanju sledi:

22. Kdo ima po vašem mnenju odločilno besedo pri delitvi osebnega dohodka v vaši enoti?

— delavci sami	4,6 %
— direktor	1,4 %
— šef enote	46,7 %
— vodilni uslužbenci, uprava	11,3 %
— funkcionarji pol. organiz.	0,2 %
— organi samoupravljanja	22,5 %
— kdo drug	2,6 %
— ne ve, neopredeljen	10,6 %

Iz navedenih rezultatov vidimo, da je dobra polovica anketiranih odgovorila, da o osebnem dohodku delavce odločajo vodilni uslužbenci ali uprava podjetja. Po mnenju večine delavcev torej odločitve o osebnih dohodkih niso sprejete na področju samoupravljanja. Zanimivo je, da tovrstnih odločitev ne pripisujejo direktorju oziroma upravi ter vodilnim uslužbencem, temveč predvsem šefom enot. Pri tem se nam nujno vsiljuje vprašanje: če se delavci res čutijo resnične samoupravljavce, o njihovih dohodkih pa odloča šef enote, v koliki meri potem ti delavci razumejo vsebino samoupravljanja. Odgovori torej kažejo na bistvene pomanjkljivosti v razvijanju samoupravnega sistema. Odločanje o oseb-

nih dohodkih je bistvena sestavina pravic in pomeni dosledno ali le navidezno realizacijo načela samoupravljanja.

23. Kateri način nagrajevanja po učinku je po vašem mnenju najboljši? (Navedi 1 — 3!)

— po učinku posameznika	56,1 %
— po učinku delovne skupine	18,8 %
— po učinku kolektiva v celoti	20,6 %
— ne ve, neopredeljen	4,5 %

Taki odgovori so verjetno odraz sedanjega stanja nagrajevanja. Tisti, ki so plačani po učinku, so plačani predvsem po lastnem učinku. Podcenjevanje nagrajevanja po učinku delovne skupine lahko izvira ali iz nepoznavanja takega sistema nagrajevanja ali pa iz slabih izkušenj v preteklosti. Vsekakor pa so navedeni odgovori znak težnje po individualizaciji delavcev, ki pa v našem sistemu proizvodnje in delitve dohodkov lahko vodi do stalnih nesoglasij med delavci.

24. Ali menite, da je v Litostroju razpon med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki primeren?

— primeren	28,6 %
— remajhen	4,8 %
— prevelik	57,2 %
— ne ve, neopredeljen	9,4 %

Soglasnost ali nesoglasnost kolektivov z razponom osebnih dohodkov lahko imamo za znak za zadovoljstva oziroma nezadovoljstva

z obstoječim sistemom delitve osebnih dohodkov. Iz podatkov smemo zaključiti, da je razpon med najnižjimi in najvišjimi dohodki v podjetju resen problem, ki terja odločno akcijo.

25. Ali mislite, da imate na svojem delovnem mestu dovolj možnosti za napredovanje glede na osebne dohodke? — Glede na položaj in glede na strokovnost? Če »da«, glede na kaj? (Možnih je več odgovorov!)

	su-	marno
— glede na strokovnost	26,5 %	39 %
— glede na položaj	24,0 %	24 %
— glede na osebne dohodke	44,4 %	23 %
— nima v nobenem pogledu	5,1 %	44 %

Presenetljivo veliko jih je izjavilo, da nima možnosti napredovanja v nobenem od navedenih smislov, torej skoraj vsak drugi anketiranec. Kaže, da bo to področje terjalo še intenzivne napore vseh organov v podjetju, zlasti pa organov samoupravljanja, sindikata in uprave. Večja strokovna usposobljenost ne bi bila koristna le za posameznika, temveč tudi za podjetje v celoti.

26. Kako se razumete s svojimi sodelavci?

— dobro	96,3 %
— slabo	1,7 %
— ne ve, neopredeljen	1,8 %

27. Kako se razumete s svojim predpostavljenim?

— dobro	93,1 %
— slabo	5,1 %
— ne ve, neopredeljen	1,8 %

28. Ali menite, da je vaš prvi predpostavljeni strokovno dovolj usposobljen za svoje delovno mesto?

— da	82,7 %
— ne	12,3 %
— ne ve, neopredeljen	5,0 %

29. Ali mislite, da bi bilo primereno, da bi volili tudi svoje predpostavljene pri delu?

— primerno bi bilo	49,9 %
— vseeno je	3,4 %
— ne bi bilo primerno	40,2 %
— ne ve, neopredeljen	6,5 %

30. Če bi volili predpostavljenega, ki vodi vaše delo, ali bi znova volili tega, ki ga imate sedaj?

— istega	75,1 %
— drugega	18,2 %
— ne ve, neopredeljen	6,7 %

31. Ali se čutite samoupravljavca?

— da	63,2 %
— ne	27,0 %
— ne ve, neopredeljen	9,8 %

32. Ali vas položaj podrejenosti, v katerem ste pri delu, osebno kaj moti ali ne?

— moti	8,5 %
— ne moti	90,1 %
— ne ve, neopredeljen	1,4 %

B. M.

Naše zdravje v I. polletju

● Vsak litostroječan je v prvem polletju obiskal obratno ambulanto 4,2-krat.

● Na enega litostroječana pride zaradi bolniškega staleža 9,1 izgubljenega delovnega dneva ali 73 ur. To pomeni, da bi tovarna zaradi izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb in bolezni stala v prvem polletju 1964 9,1 dneva.

● Obratno ambulanto brez zobne ordinacije obišče povprečno 120 bolnikov na dan.

● Na eno uro preišče zdravnik povprečno 6,3 bolnika.

Ali je res, da se je število bolnikov, poškodovancev in število delanezmožnih letos povečalo v primerjavi z letom 1963.

Poglejmo nekaj številčnih podatkov.

Tabela kaže, da se je število obiskov, število delanezmožnih ter število izgubljenih delovnih dni povečalo, da pa je število bolnikov in poškodovanih manjše kot v letu 1963.

	1964	1963	v I. 1964 več-manj	Zaposl. več
Število bolnikov in poškodovanih	5.541	5.997	manj za 456	
Število obiskov	15.659	13.897	1761 ali 13% več	
Poškodb: obratne izvenobratnih	1.101 / 743 / 358	1159 / 868 / 291	58 ali 10% / 5% manj	
Delanezmožnih	3.817	2.946	871 ali 26% več	
Izgubljenih delovnih dni	33.273	27.081	6.192 ali 23% več	

BOLNIKOV IN POŠKODOVANEC

Število bolnikov in poškodovancev je v letu 1964 bilo 5.541, v lanskem letu pa 5.997. Torej se je to število zmanjšalo za 456. Zmanjšanje je v resnici še večje, ker je porastlo število delavcev in uslužbencev (za 10%). Zanimivo je pri tem, da se je kljub manjšemu številu obolelih in poškodovanih povečalo število obiskov v ambulanti za 1761 (13.898 v letu 1963, 15.659 v letu 1964).

Težko je reči, ali so ti bolniki in poškodovanci prihajali bolj pogosto v OA kot v lanskem letu zaradi težjega obolenja — poškodb, ali zato, ker je kontrola zdravnikov poostrena.

ŠTEVILO BOLNIKOV

V I. 1964 je bilo v prvem polletju 4.440 bolnikov, v enakem obdobju lanskega leta pa 4.838. To pomeni, da se je kljub večjemu številu delavcev število bolnikov zmanjšalo za 398 bolnikov. Resnici na ljubo je treba povedati, da so ti bolniki pogosteje obiskovali obratno ambulanto, kar kaže 1.576 več bolniških obiskov kot v letu 1963.

ŠTEVILO POŠKODOVANIH

Poškodovanih je bilo v tem letu 1.101, v enakem obdobju lanskega leta 1.159 delavcev in uslužbencev ali za 58 manj, kljub povečanemu številu delavcev. Tudi tukaj beležimo bolj pogosto obiskovanje obratne ambulante kot v lanskem polletju (za 185 več obiskov).

OBRATNE NEZGODE

Število teh je v upadanju. Od 868 obratnih poškodb v lanskem prvem polletju jih imamo 743 v tem polletju ali celo 125 poškodb manj.

IZVENOBRATNE POŠKODBE

Število teh narašča. V tem polletju jih je bilo 358 proti 291 v lanskem polletju ali 67 več, kar ni tako veliko povečanje. Medtem ko je stanje glede števila bolnikov in poškodovanih zadovoljivo, je situacija drugačna glede števila delanezmožnih ter števila izgubljenih delovnih dni.

27.081 delovnih dni, v tem letu pa 33.273. Število je večje za 6192 ali za 23%.

Do neke mere je to razumljivo zaradi 10% povečanja delovne sile, vendar odstotek precej presega to povečanje.

Kakor pri delanezmožnih je tudi tukaj večja izguba zaradi bolezni in tudi zaradi poškodb.

V lanskem polletju je bilo zaradi bolezni izgubljenih 20.629 delovnih dni, v tem pa 23.871 delovnih dni ali za 3.242 več.

Izgubljeni delovni dnevi zaradi poškodb kažejo naslednjo sliko:

1. 1963 — 6452,

1. 1964 — 9402 ali za 2950 več.

Zelo zanimivo je, da je število izgubljenih delovnih dni pri obratnih poškodbah manjše, pri izvenobratnih pa je od lanskih 1010 izgubljenih delovnih dni porastlo na 4.017.

ZAKLJUČKI

— število bolnikov in poškodovancev se manjša (kljub epidemiji gripe), kar kaže na določene uspehe kurativne in preventivne službe; število bolnikov se je kljub povečanemu številu delavcev in uslužbencev zmanjšalo za 398, število poškodb pa za 58 proti enakemu obdobju leta 1963;

— obratnih poškodb imamo v tem polletju 125 manj, izvenobratnih poškodb pa 67 več;

— število delanezmožnih je večje za 871 ali za 26%, kar deloma odpade na večje število zaposlenih delavcev in uslužbencev v tem polletju (10%), dalje na epidemijo gripe, deloma pa na nedognane vzroke;

— število izgubljenih delovnih dni se je prav tako povečalo za 6.192 ali za 23%.

Eden izmed naših najvažnejših problemov je torej še vedno veliko delanezmožnih ter veliko izgubljenih delovnih dni!

dr. Ljubinko Mijatovič

Litostrojske vakuum črpalke za strojno molžo

Revija Socialistično kmetijstvo in gozdarstvo je v zadnji številki objavila naslednji članek o litostrojskih vakuum črpalakah za strojno molžo:

»Na posestvih, kjer so vpeljali strojno molžo, so večkrat težave z vakuum črpalkami. Tudi pri nas v Livoldu na kočevskem posestvu

NAŠA PODJETJA GRADE TOVARNO CEMENTA V SUDANU

Poslovno združenje »Ingra« je v marcu preteklega leta sklenilo pogodbo o izdelavi in montaži opreme za moderno cementarno v Sudanu. Tovarna naj bi bila zgrajena v Rabaku v centralnem Sudanu, a njena letna kapaciteta naj bi znašala 100.000 ton.

Med glavnimi proizvajalci za to cementarno je tudi Litostroj, ki bo tako zopet pokazal svojo veliko vrednost in bo upravičil sloves, ki ga uživa tako doma kot v svetu. Ta cementarna naj bi bila usposobljena za delo v februarju 1966. leta.

je bilo več zastojev, lomov in okvar. Na začetku letošnjega leta pa smo kupili novo vakuum črpalke tipa OB 5, ki so jo izdelali v Litostroju. Z njo molzemo v hlevu, v katerem je 100 krav. Tako je litostrojska črpalka zamenjala beljsko C 12, ki je porabila 0,20 do 0,60 kg olja SAE na dan; se pravi, da smo imeli s slednjo precej stroškov. Nova črpalka deluje povsem drugače — po vodnem prstanu, to je, da določena količina (50 litrov) vode kroži in tvori tesnilno plast.

Črpalka »OB 5 Litostroj« je dovolj masivna, lahko premaguje silo in tvori ustrezen vakuum. Poganja jo elektromotor 3 KM s 1450 o/minuto. Vsem, ki jo name ravajo kupiti, priporočamo kompletno vakuum črpalke z elektromotorjem in podstavno ploščo. Celotna garnitura tehta 180 kg in je razmeroma preproste izvedbe. Tudi montaža je enostavna. Za večje hleve ali molžišča, ki imajo nad 10 ali 12 golid oz. enot, bomo pa potrebovali močnejši agregat tipa OB 10.

Cena kompletne črpalke OB 5 je 392.400 din. Montirali smo jo prve dni marca in molzemo z njo redno brez kakršnih koli motenj. Seveda pa moramo opozoriti, da je treba pri nameščanju računati na malenkostne količine vode, ki pronicajo pri tesnilih. Ta se odteče in ne sme priti v dotik z elektriko.«
Jože Gabrijan

ZAKAJ SO BILA USTAVLJENA NAPREDOVANJA?

Upravni odbor je dne 17. septembra med drugim sklenil sprejeti pogoje glavnega direktorja o ustavljenih napredovanjih, iz katerega je bilo razvidno, da so bila le-ta ustavljena zgolj za režijska mesta, ker je menil, da bi z realizacijo teh napredovanj kršili predhodne sklepe UO, ki govore o zmanjšanju režijskega kadra.

Upravni odbor je ta predmet odstopil v obravnavo centralni komisiji za analitično oceno delovnih mest z namenom, da ga vskladi in da svojo odločitev UO najkasneje do 24. septembra 1964.



Uspeh športnikov Litostroja v Trbovljah

Po daljšem premoru so se v nedeljo, 13. septembra, ponovno srečali športniki Litostroja, Metalne in STT in pomerili svoje moči v nogometu in odbojki. Tekmovanje je bilo v Trbovljah kot nadaljevanje troboja, ki se je začel aprila v Ljubljani in se bo končal oktobra v Mariboru.

Po prvem delu tekmovanja v namiznem tenisu, šahu in streljanju v Ljubljani je bil vrstni red kolektivov naslednji: Litostroj 8

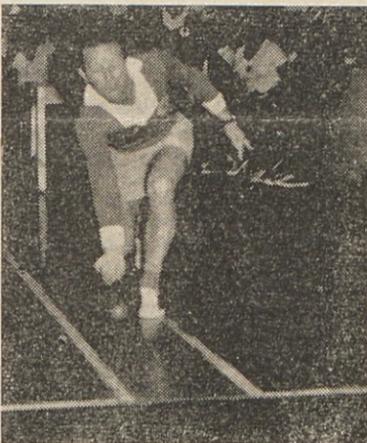
točk, Metalna 5 točk, STT 5 točk.

Kako je potekalo tekmovanje v Trbovljah?

Domačini so še enkrat dokazali, da so sedaj nepremagljivi in najboljše, čeprav to po doseženih rezultatih ni več tako prepričljivo kot prej. Litostroječani so zaigrali srčno in borbeno in prinesli domov dve dragoceni točki. Mariborčane so odpravili z rezultatom 2:1, z malo več sreče pa bi ugnali tudi Trboveljčane.

PODRTI KEGLJI

Tudi letos je organiziral Kegljaški klub Litostroj ob obletnici našega podjetja tradicionalni keglaški turnir v borbenih igrah. Letos je na turnirju sodelovalo rekordno število moštev iz raz-



Tovariš Ostanek iz Litostroja je bil eden najboljših na turnirju

nih krajev Slovenije in Rade Končar iz Zagreba. 24 moštev se je v trodnevem tekmovanju v dneh od 11. do 13. septembra na štiri-steznem keglašču Gradisa v Ljubljani borilo za čimboljše rezultate, boljše uvrstitve in za »Nagrada Litostroja«. Kot Ljubljana lani, tudi letos ni lanskoletni zmagovalc Elektrošport iz Zagreba obranil prehodnega pokala. Odlično moštvo ljubljanskega Gradisa je k svojim številnim uspehom na republiških in državnih prvenstvih dodalo še eno trofejo: zmagali so z 852 točkami in osvojili prehodni pokal Litostroja za

eno leto. Samo tri keglje manj so dosegli litostroječani, kar predstavlja največje prijetno preseženje celotnega turnirja. Za našimi keglašči so se zvrstila nekatera odlična moštva, kot Slovan iz Ljubljane, Rade Končar iz Zagreba, Gorica, republiški prvak in drugoplasirani iz državnega prvenstva 1964 Pionir iz Novoga mesta, Fužinar (Zelezarna Ravne) in druga. Tokrat so naši igralci: Štifter, Špende, Šefar, Tušar, Vidmar, Ostanek, Žerovnik, Zupanič, Turk, Čerpič, Hrastar dobro razpoloženi dosegli nov klubski rekord 471 kegljev, kar je hkrati najboljši dosežen rezultat na turnirju. Na tekmovanju smo doživeli še drugo presenečenje: Slovan je v enem setu dosegel 135 kegljev, kar je verjetno do sedaj najboljši rezultat v državi.

Končni rezultati:

Gradis — Ljubljana 418, 444, 862; Litostroj I — Ljubljana 388, 471, 859; Slovan — Ljubljana 420, 422, 842; Elektrošport — Zagreb 420, 399, 819; Papirnica — Količevo 389, 423, 812; Gorica — Gorica 423, 378, 801; Pionir — Novo mesto 389, 404, 793; Fužinar — Ravne na Koroškem 393, 395, 788; Izolirka — Ljubljana 401, 366, 767; Proletarec — Zagorje 358, 397, 755 itd.

In na koncu še besedo o organizaciji. Marljivi keglaški funkcionarji Litostroja: Podreberšek, Ostanek, Biščak, Žerovnik, Jager in ostali so poskrbeli, da je bilo tekmovanje brezhibno organizirano, brez zamud, brez pritožb, skratka vzorno. Tako smo z uspehom naših tekmovalcev, odlično uvrstitvijo našega moštva in organizacijo turnirja nadvse zadovoljni.

Mladinski peterboj

Pred petimi leti je sprejela mladina podjetij Iskra iz Kranja, Zelezarne Ravne, Zelezarne Štore, Zelezarne Jesenice in TZ Litostroja sklep o vsakoletnem športnem srečanju mladine.

Lani je bil mnogoboj v Litostroju, letos pa je peti tradicionalni mladinski mnogoboj organiziral TK ZMS Zelezarne Jesenice v dneh 29. 8. in 30. 8. 1964.

Litostrojski mladinci so se tega srečanja sicer udeležili v velikem številu, toda žal so prišli na tekmovanje nepripravljeni. Tekmovali so v odbojki, namiznem tenisu, streljanju in šahu.

Šahisti niso bili pripravljeni igrati po sistemu brzoturnirja in so zato osvojili peto mesto. Malo bolje se je odrezala ekipa namiznega tenisa, ki ji je uspelo premagati ekipo iz Štor in se plasirati na četrto mesto. Strelci so se uvrstili na tretje mesto, še lepše pa so se izkazali odbojkarji, ki so osvojili tretje mesto pred Iskro Kranj in Zelezarno Štore.

Janko Babič



Sodobna občinska ambulanta

Noč med delavci tretje izmene

Obiskali smo njihovo delovno noč.

LAHKO NOČ IN DOBER DAN HKRATI

Če te pot ponoči zanese mimo naše tovarne in se zazreš v temne obrise njenih poslopij ter medle odseve luči po praznih tovarniških dvoriščih, komaj zaslutiš, da ponoči v njej delajo ljudje, da vsi stroji ne stojijo, da iz peči v livarni teče železo, da tovarna utripa, živi...

Delavci tretje izmene so zamenjali noč za dan. Njihov delovni dan se prične ob deseti uri zvečer, konča pa ob šesti uri zjutraj.

Težak je njihov kruh. Poleg delovnih naporov morajo premagovati še spanec, ki se jim neopazno krađe v oči.

FRANC DELA SAMO PONOČI

— Ze deseto leto delam samo ponoči, — nam je pripovedoval Franc Rakovšček, brigadir nočne izmene sejalcev peska v livarni sive litine.

— Žena je bila bolna, potrebovala je to in ono. Moral sem biti čez dan doma. Kaj mi je ostalo drugega. Začel sem delati ponoči.

— Ste se nočnemu delu privadili? — Spanec me ne muči več. Le na vročemu pesku in prahu, ki ga v livarni ne manjka, se ne bom nikoli privadil. Pljuča imam nasičena z njim že od prej. V podklostrski tovarni sem delal s svincem.

— Ali že kaj mislite na upokožitve?

— Dokumente sem že vložil. Devetinsitrideset let garancija je že za menoj. Okrog trideset tisočakov na mesec pričakujem.

Malice je bilo konec. Franc si je popravil star klobuk, ki mu je tičal na glavi, in njegove utrujene modre oči so se zazrle v steklenico mleka, ki jo je držal v roki. Vstal je in jo odnesel v svojo omarico. Z navajeno krettnjo. Vedel sem, da dela tako že deseto leto, vsako noč.

— Zadnje čase mi postajajo noči vsak dan daljše in tudi roke so vsak dan težje, — je še dejal, potem pa je odšel po lopato in z njo k svojim fantom.

O svojih fantih meni Franc vse najbolje. Pravi, da so pridni in človek jim tudi ne more zameriti,

če včasih malo zaspijo med delom. Premetavanje livarskega peska z lopato ni lahko delo.

— Ko pridem okoli pol osmih zjutraj domov, me čaka še delo na kmetiji. Čas za spanje si vzamem šele popoldne, — je dejal Metod Koželj, ki se vsak dan vozi na delo iz Žužemberka.

Mimo je prišel delovodja nočne izmene Jože Tomažin.

— Koliko delavcev dela nocoj tukaj v »sivi« livarni?

— Petnajst jih je. Žerjavovodje, sejalci peska in izpraznjevalci kalupov.

— Ali se ljudje branijo nočnega dela?

— Nekateri še rajši delajo ponoči, posebno nekvalificirani delavci, med katerimi je največ Dolencev. Doma imajo nekaj zemlje in živine, zato je zanje delo ponoči potrebno, da lahko čez dan delajo na kmetiji.

— Vas nočno delo zelo utruja?

— Ponoči mora biti človek iznajdljivejši. Če nastane okvara na stroju, jo je treba popraviti ali poiskati dežurnega ključavničarja, katerega pa ponoči ni lahko najti. Medtem ko ga iščem, radi zaspijo tudi delavci. Ponoči je tako; če ne delaš, imaš takoj spanec v očeh.

Tudi moje oči so postajale težke. Kazalec na uri se je pomikal proti drugi uri. Za delavce je to pomenilo pol »šihita«, mene pa je obdajal občutek, da sem že celo večnost na nogah.

Predramil me je dež, ki je

začel prati prazne ceste med tovarniškimi halami, medtem ko sem stopal proti veliki zgradbi obdelovalnice.

NAJTEŽJE JE MED DRUGO IN PETO URO

Stroji in dvigala pod stropom obdelovalnice so mirovali. Po tleh je bilo polno opilkov, bleščali so se. Zazdeli so se mi kot kaplje znoja, ki so ostale od delavcev, ki sedaj spijo — jutri pa se bodo sklonili nad stroje, jih pognali in njihov ropot bo spet polnil veliki prostor.

Le na velikem stroju za pehanje zobnikov je nekdo delal. Drago Grahek je na njem obdeloval velik zobnik.

— Če je delo nujno, je treba potegniti tudi do jutra, — mi je dejal med tem, ko je s kljunastim merilom preverjal točnost izdelka.

— Kakšna je razlika med nočnim delom in delom podnevi? — sem ga vprašal.

— Noč je noč, — malce je počakal, potem pa nadaljeval: — Človek lahko še toliko spi podnevi pa bo ponoči vseeno zaspan.

— Katere nočne ure so »najtežje«?

— Med drugo in peto uro. V tem času se pripeti tudi največ nezgod in se uniči največ delovnega orodja.

— O čem razmišljate ponoči, medtem ko vam stroj reže kovino?

— Preden ste prišli, sem raz-



Naša vrtnarica Vikica je na svojem vrtu najzanesljivejši znanilec letnega časa. Tako smo jo posneli tudi letos, ko pripravlja svoj vrt za jesen in zimo

mišljal o kvaliteti materiala, ki ga obdelujem. Ta, ki ga imam na stroju, je kar dober, ravenki je...

ZASTARELO ZRAČENJE NI NIKOMUR V KORIST

V livarni jeklene litine je ponoči skoraj živahneje kot podnevi. Delavci dveh nočnih livarskih ekip, ki delajo pri šest- in tritonski peči, nimajo časa, da bi pomislili na spanje. Tekoče železo ni sentimentalno in jih neusmiljeno priganja. Nič manj niso zaposleni sejalci livarskega peska in izpraznjevalci kalupov.

Pot na čelih livarjev se je sproti suhil. Žerjavovodja je spretno premikal veliko ponev od »forme« do »forme«. »Šarža« je bila dobra, torej tudi zaslužek ne bo slab. Hiteli so...

Ignacij Druganič, po poklicu metalurški tehnik, je bil vodja nočne izmene livarjev.

Ko sem ga poklical, je spravil v žep košček temnega stekla. Z njim gleda tekočo litino prav tja v srce, tja, kamor je s prostim očesom ne moreš pogledati.

— Imate radi svoje delo?

— Zelo rad, kadar delam podnevi. Strokovno pridobim ponoči res več kot podnevi... vendar... Nočno delo me ne navdušuje.

Mlad sem še in mlad človek rad dela podnevi.

— Katero je vaše najljubše razvedrilo?

— Zelo rad plešem. Najraje v Soči.

Če bi Ivana Kozmusa, delovodja nočne izmene v livarni jeklene litine vprašali, kaj si v livarni najdalj in najbolj želi, bi odgovoril samo eno.

— Nove sodobne prezračevalne naprave. Že trinajst let jih čakam in še jih nisem dočakal. Že noč sama te dovolj utruja. Če pa vso noč vdihavaš še prah in dušljive pline, imaš zjutraj tako glavo, da ne veš, kam z njo.

— Delate vedno ponoči?

— Vsak drugi teden, že vrsto let, vendar se dela ponoči še nisem privadil. Temu se nikoli ne privadiš.

DEŽURNA SESTRA

Obiskal sem tudi edino žensko, ki je tisto noč delala v tovarni — dežurno sestro Janjo.

V ambulanti sem pritisnil na zvonec. Odprla mi je. Bila je začudena in celo malce prestrašena.

— Nesreča? — je brž vprašala. Potolažil sem jo in ji povedal, zakaj sem prišel.

— Nocoj še ni bilo nezgode. Mirna noč je. Pa ni vsako noč tako. Na vsako drugo pride po navadi tudi kak hujši primer. Zelo pogosti so zlomi roke ali noge in opekline. — Najin pogovor je prekinil zvonec, takoj zatem pa je vstopil mlad delavec. Z žepnim robcem si je tiščal oko.

— Nekaj mi je padlo v oko, sestra, — je dejal in odkril zardelo oko.

Majhen navajen poseg sestre Janje z gazo v ranjenčevo oko in tujek je bil hitro zunaj. Vešča je svojega poklica.

— Kako ukrepite v primeru hujše nezgode?

— Pokličem rešilni voz. Škoda, da ni tudi ponoči na razpolago naš rešilni avtomobil. Intervencija bi bila hitrejša.

Ko sem zjutraj skupno z delavci tretje izmene odhajal iz tovarne, sem bil utrujen, čeprav nisem delal. Noč utruja.

Delavci so se poslovili drug od drugega, voščili so si lahko noč in dober dan, vse naenkrat.

SEDEM DNI V FIESI

Prav za rep so ujeli zadnje tople dneve letošnjega poletja tisti litostrojčani, ki so preživeli sedemdnevno brezplačno letovanje v Fiesi.

Vse do letošnjega leta so pri izbiri kandidatov za tovrstna letovanja upoštevali zdravstveno stanje posameznika. Letos so dali prednost delavcem s šibkejšim socialnim položajem. V treh izmenah po sedem dni je letovalo 73 upravičencev, med njimi 7 žensk.

Tovariše so predlagali po sindikalnih podružnicah. Denar smo črpali iz sredstev odstopanega dela prispevka za socialno zavarovanje (prihranek iz leta 1963). Skupno je bilo porabljenih 300.000 din. Upravni odbor podjetja je vsem koristnikom odobril 5 dni plačanega izreanega dopusta.

V razgovoru z nekaterimi udeleženci tega letovanja smo izvedeli, da so bili zelo zadovoljni, motilo jih je le to, da se niso mogli kopati, kar pa so nadomestili s prijetnimi sprehodi.

Zanima vas . . .

ODSLI:

Ivan Klinc, Vinko Tomažin, Alojz Marolt, Nevenka Rajner, Ivan Šterk, Stanislav Oman, Jože Kapelj, Janez Zogar, Martin Adraščič, Miroslav Podbevšek, Janez Jozis, Dragica Kralj, Franc Kostevc, Stane Šmid, Ivan Mardžetko, Jože Rupnik, Alojzij Čeh, Deže Rac, Drago Pogacnik, Janez Oven, Angelca Galjot, Rudolf Ozimeš, Anton Slak, Karol Mostar, Marija Kapušin, Ivanka Ješe, Gojmir Kogovšek, Julijana Pirc, Mirko Polanec, Anton Kos, Rafael Oslonik, Alojz Zupančič, Ivan Ruper, Franc Poljanec, Bogomir Voje, Slobodan Jovanovič, Jože Cugelj, Karel Veršec, Ivan Krulej, Mara Robežnik, Ivan Belošević, Janko Malenšek, Peter Planinšek, Mahmud Šehić, Josip Fistrich, Rafael Pucelj, Majda Čuk, Jože Vovko, Jurij Žitnik, Ivan Narobe, Anton Pavc, Ivan Mandlin, Peter Jelenc, Jože Šeban, Ivan Škvorc, Marjan Špilek, Rafael Birž, Mirko Lavrič, Jože Kocjančič, Franc Podrenik, Rudolf Zakošek, Mijo Mesarič, Stjepan Ivanovič, Jože Ovčak, Avgust Čakš, Alojz Grandič, Djuro Vincek, Anton Kuhar, Miloš Djurdjevič, Gregor Hrovatin, Franc Novak, Avgust Butolen, Mihael Polda, Franc Smolič, Jože Melik, Alojz Žnidaršič, Danilo Potokar, Jože Medved, Bore Stojanovič, Viktor Lindič, Jože Miklič, Franc Mehtig, Anton Košir, Derviš Smailagić, Stanislav Mužar, Franc Bernardič, Pavel Dolenc, Jožefa Skreštin, Jože Rus, Stane Pugelj, Jože Vode, Anton Kos, Matevž Zadravec, Sejdo Krapež, Miroslav Atankovič, Anton Muha, Jože Zorčič, Borislav Mirkovič, Valentin Čepelak, Lilijana Rašet, Milij Djurdjevič, Bogomir Kamin, Andrej Trepše, Anton Dreflak, Vilibald Černivec, Roman Planinc, Peter Mikec, Bogdan Mlakar, Slovenko Pegan, Anton Smole, Ignac

Strah, Miljan Slak, Jože Slak, Ivo Pihler, Franc Bokal, Marija Tršan, Štefka Vešligaj, Tanja Strajnar, Jožica Šubic, Mehmed Kovačević, Smail Mušič, Stanko Zeleznik, Danilo Radivojevič, Radko Kondič, Mirjana Ristič, Marjan Sešek, Ivan Bašek, Vladimir Vajnovič, Djordje Majski, Vasja Kern, Mat Andrižanič, Tomislav Kucoš, Mirko Papež.

PRIŠLI:

Tomo Žmavc, Rade Učukalo, Ladislav Petrovič, Karel Novak, Tatrjana Kucler, Stane Verk, Simon Taferver, Franc Marolt, Janez Puš, Anton Zaletelj, Avgust Krumpič, Jovan Bručić, Peter Černigoj, Ciril Papež, Valko Markovič, Toni Žnidaršič, Roman Pirc, Anton Zonta, Ranko Radivojevič, Slavko Cimermančič, Alojz Kreše, Rudolf Kastelic, Janez Mohar, Ivan Gregorjevič, Anica Metelko, Vilma Čermelj, Sandi Cvitanovič, Jože Pucelj, Ciril Korošec, Siniša Veljkovič, Pavel Razboršek, Edmund Škerbec, Ivan Hrovat, Marija Brodšvajder, Marjan Stimec, Simon Mučolj, Slavko Nadustan, Marija Majcenovič, Ciril Pestotnik, Ivan Zamuda, Jure Jakušič, Florjan Križman, Anton Vesel, Franc Pucelj, Avgust Gramc, Fedor Trček, Friderik Škušek, Janez Modic, Ladislav Dejanovič, Alojz Kastelic, Ivan Zalec, Teodor Maksimovič, Angela Meglen, Ivan Plantan, Janez Langerpus, Franc Šmid, Karel Kastelic, Pavel Kimer, Adolf Pušnik, Josip Mundžer, Janez Kepic, Lojze Anzeljc, Aleksander Tisaut, Jože Debelšak, Jože Selšek, Dušan Vodopivec, Mihael Vidma, Boris Sokol, Anton Marčič, Franjo Lepen, Jože Sladič, Ludvik Kranjc, Jože Kauč, Andrej Knaus, Anton Kalamari, Janez Langenvalter, Slavko Zabret, Avgust Rebernik, Jože Rakuš, Dušan Markovič, Av-

gust Mahkovec, Anton Kostanjevac, Zarko Hojniš, Vlado Gornik, Vladimir Furlan, Martin Benko, Stanislav Zobko, Ivan Trebše, Mirko Slemenšek, Viktor Rodošek, Jože Likar, Marjan Zdešar, Stjepan Vidakovič, Blažen Velkov, Rudi Tauer, Stipe Šiško, Todor Stoimenov, Ivan Sikavrča, Stjepan Petroško, Roman Paš, Andrija Malek, Roman Levičar, Miloš Lesica, Jože Kuntarič, Alojz Krobot, Rudolf Kastelic, Stojan Jovanov, Anton Hajdarovič, Zeljko Duh, Joco Danilov, Jože Peternel, Silvester Drčar, Franc Bevc, Ivan Žalik, Stanko Zupančič, Alojz Bizjak, Martin Zavec, Zvonko Borin, Janez Hočevnar, Jože Volk, Slavka Zaletelj, Jože Žigon, Simo Cule.

ALBIN VIPOTNIK — UPOKOJEN

Dne 1. oktobra je odšel v pokoj zaslužni litostrojčan Albin Vipotnik. V našem podjetju je bil zaposlen od leta 1949 in je zasedal številna vodilna delovna mesta. Bil je tudi direktor za kadre in opravljal številne funkcije v družbeno-političnih organizacijah in organih samoupravljanja.

Od njega so se poslovili vodilni tovariši oskrbovalnih obratov in mu zaželeli zdravja in še mnogo prijetnih let.

STONE ZDEŠAR — UPOKOJEN

Istega dne kot od tovariša Vipotnika so se člani oskrbovalnih obratov poslovili tudi od starega in vestnega tovariša Toneta Zdešarja.

Tudi tov. Zdešarju želimo na njegovem mestu, ki ga ni zapustil, mnogo uspehov.

Tov. Zdešar se ob tej priložnosti zahvaljuje šefu OO tov. Levsteku za posebno darilo.

ZAHVALA

Ob nenadni smrti žene in mame Marije Seničar se najlepše zahvaljujeva sindikalni podružnici Litostroja, kakor tudi sodelavcem in vodstvu enote SN za izdatno pomoč ter izraze sožalja v tem težkem trenutku.

Martin Seničar in sin Marko



OSMRTNICA

Dne 8. 10. 1964 je nenadoma umrl član našega kolektiva Leopold Bajželj. V podjetju je bil zaposlen kot obratni knjigovodja. Pokojni tovariš je bil rojen 21. 6. 1905 v Ljubljani. Doštudiral je trgovsko šolo. V Litostroju je bil zaposlen od 2. 3. 1950. Svojem umrlega izrekamo iskreno sožalje.

Poročeni v Litostroju

(in z Litostrojem)

V Litostroju je sedaj kakih 70 parov sodelavcev v službi. Mož in žena (ali pa žena in mož, če tako želite). To so Trohovi, Potekovi, Lavrenčičevi, Smolejevi, Bezgovi, Venikovi, Finčevi, Kokolovi, Tertnikovi, Kožuhoji, Brazovi, Sendetovi, Čaličevi itd. Potem sta oče in sin, kot recimo Kogovškova ali Albertova, nato bratje kot recimo Metod in Ciril Hrovat itd., itd., da ne omenimo samo nekatere, ki se jih spomnimo prvi trenutek.

Toda med nami so še nekateri, ki jih je po več iz družine v Litostroju in njim smo namenili danes pozornost. Z usodo naše tovarne so še bolj povezani kot drugi. Kadar gre Litostroju dobro, gre njim trikrat dobro, če gre Litostroju malo slabše, jim gre trikrat slabše. In ker so torej ti ljudje litostrojčani na drugo, tretjo ali celo četrto potenco, jih velja malo pobarati, kako živijo in mislijo. Vseh treh ali štirih v družini ne bomo spraševali.

PERKOVI

Perkovi spadajo med temeljne kamne Litostroja, saj je Pavel Perko delal pri Schneiterju v Škofji Loki, ko je podjetje prevzelo tisto delavnico. To je bilo leta 1946. Danes je Pavel Perko ravnatelj Izobraževalnega centra Litostroj, njegova žena Angelca



je tajnica v Kadrovskega sektorju, sin Pavle pa je dijak naše IKS, III. letnik, strojno ključavničarstvo. Leta 1949 so se preselili iz Loke v Ljubljano. Odgovarja Angelca Perkova, tajnica KS.

Če bi se dal čas zavrteti nazaj kakor ura in bi ga naravnali spet na leto 1949, ali bi šli sedaj nazaj v Loko?

Ne, ne bi. Smo se že navadili Ljubljane, čeprav me srce še vedno vleče v domači kraj.

Trije v družini ste litostrojčani. Se pogovarjate doma o tovarni?

Ne, tovarno pustimo pri miru.

Se vam kdaj sanja o službi?

O, ja, večkrat predevam kake papirje.

Ste zadovoljni z delovnim mestom?

Sem v glavnem.

Kaj napravi človeka zadovoljnega v službi: plača, lepi delovni prostori ali kaj drugega?

Priznanje, napredovanje, kadar ga človek zasluži.

Imate več sitnosti ali prijetnosti v službi?

Delo je zanimivo, čeprav odgovorno. Rada delam.

Kaj želite Litostroju?

Dober poslovni uspeh.

Kaj sebi?

Zdravja, da bi še dolgo delala.

Kakšno bi bilo idealno število delavcev v tovarni?

600 do 800.

in idealno število otrok?

Eden bi bil zadosti.

Ali se vam ne zdi, da je med člani našega delovnega kolektiva nekako premalo povezanosti in navezanosti?

Da, ne bi bilo napačno poživiti družabnost življenja, organizirati kakšno skupno prireditev, izlet in podobno. Prav koristno bi tudi bilo, če bi se ljudje istega sektorja dobili vsaj enkrat ali dvakrat na leto in se pogovorili o svojem delu in težavah.

Ce bi gorelo, kaj bi naredili: padli v nezavest, zbežali v paničnem strahu, rešili svoje stvari, ali začeli reševati uradne stvari?

Najprej bi telefonirala našim gasilcem, potem poskušala sama gasiti z minimaxom.

Se bojite potresa?

Bojim.

Kaj delate v prostem času?

Eh, kaj bi, saj še časopisa nimam časa prebrati. Knjige bom brala, ko bom v pokoju.

Kaj pa z otroki: ali bi rajši videli, da bi na tujem veliko zaslužili, ali pa ostali doma, četudi v skromnejših razmerah?

Rajši vidim, da so doma.

Kaj je za ženo važnejše: da zna pripraviti dišečo črno kavo, ali skuhati dobro skledo žgancev?

Jaz bi dala prednost žgancem.

Ne vem pa, koliko jih je, ki jih še znajo delati.

PATETKOVI

Franc Pate, kurjač, sedaj strojnik v kisikarni, v Litostroju od 1951 — Frančiška Pate, bolničarka v Domu ICL, v TZL od 1957 — Ciril Pate, dijak v prvem letniku ICL, električar, ki nam ga žal ni uspelo fotografirati.

Tudi tu smo se oglasili rajši pri njej kot pri njem, saj je prav, da dobe tudi naše žene svojo besedo. Govori Frančiška Pate.

Se počutite poročeni z Litostrojem?

Skoraj.

Kaj delate tu?

Imam prve preglede, kontrolo, skrbim za skladišče perila.

Ste zadovoljni?

Še kar. Plača je majhna, seveda v primeru s cenami.

Pa mož, je zadovoljen?

O, ja, tudi.

In sin?

Oh, on pa še najbolji.

Imate kakšne pritožbe?

Ne, za sedaj.

Ce bi se fabrika selila, ali bi šli z njo?

Da, sem že navajena, samo da bi tam dobili stanovanje.

Kje sedaj stanujete?

V Korotanski, že 11 let. Nekaj se sliši, da nam bodo postavili montažne hišice v Podutiku. Potem pa ne bomo mogli več hoditi sem v službo, bo predaleč.

Mislite v službi na dom, ali doma na službo?

V službi mi ne pride misel na dom, doma pa se večkrat spomnim na službo, posebno zvečer.

Delate v domu, obkroženi s samo mladino. Kaj mislite o njej?

Nimam se kaj pritožiti. Včasih so malo norčljivi, toda ne nagaživi.

Doma ste z Dolenjskega. Se vam kaj toži po domačih krajih?

Ne, nikoli.

Vaš najbolj srečen dogodek v življenju?

Ga ni bilo nobenega.

In najbolj nesrečen?

Ga tudi ni, gre kar tako srednje.

Največja skrb?

Gospodinjstvo, otroci.

Najlepši sprehod?

Najrajši bi šla v planine.

So na svetu idealni možki ali ženske?

Ne, tako srednje.

Kaj je pri moškem največ vredno?

Pridnost, rednost.

In pri ženskah?

Ne vem.

HARIŠEVI

To je družina, kjer prav vsi delajo v Litostroju: oče, mati in oba sinova. Poglejmo jih, kdo so:

Mara Hariš, administratorica v vložišču, 9. leto v Litostroju — Peter Hariš, upokojen, sedaj učitelj praktičnega pouka na IKS, 15. leto v Litostroju — Aleksander Hariš, ključavničar, sedaj zarisovalec v DT — Mitja Hariš, strojnik ključavničar, sedaj pri vojakih.

Vložišče je nekakšna »sprejemnica« za vse, kar pride pisanega v tovarno in skozi to pisarno gre

tudi vse ven. Prostore imajo sredi pritlične stavbe, ki je najstarejša poslopje v tovarni Z vseh koncev sveta prihajajo bela pisemca, največ seveda iz naše države. Treba je pogledati, kam spada, ga napatiti na ustrezen sektor ali enoto. Potreben je spomin, izurjenost in precej poslušna. Neka srbska tovarna se recimo zanima, če je bil v naši tovarni XV. mednarodni kongres za uporabno psihologijo, nato dodaja, da ne verjame, da je ta kongres sploh bil, še manj pa verjame, da je bil na kongresu njihov uslužbenec tainta. Naj odgovorimo, če je res bil. Podpis: Unutrašnja kontrola. No, sedaj pa vidi, kam spada pismo. V tem oddelku dela Mara Hariš.

Koliko pisem pride na dan in koliko jih ekspedirate?

Ja, to je različno, tako nekako po 300 dnevno jih pride in odpremimo jih tudi ne dosti manj. Sitnosti, neprijetnosti?

Oh, seveda. Včasih se kaj izgubi, toda končno se vendar vse najde. Odkar sem tu, se ni še nič popolnoma izgubilo.

Vas delo utruja?

Večkrat zelo. Včasih gre tako na živce, da doma nisem za nobeno delo.

Imate predlog za spremembo?

Manj pisanja. Vsako stvar je treba zapisati, ko pride, vsako stvar, ko gre ven. No, pa saj vidim, da se ne da, potem ne bi bilo prave evidence in kontrole.

Se doma kdaj pogovarjate o delu v tovarni?

Skoro vsak dan.

Se počutite poročeni z Litostrojem?

Da, samo po sebi.

Dobite preveč denarja ali premalo?

Jaz se ne pritožujem.

Kako shajate?

Se prebijem.

Gospodinjstvo, kako gre, ko ste vsi v službi?

Si uredimo. Sama skuham za naslednji dan, potem pa snaha dokonča kosilo.

Zelje?

Rada bi videla, da bi bila pošta za odpremo dostavljena v naš oddelek vsaj do 12. ure, kakor je določeno, saj se drugače delo strašno težko opravi.



BELEHARJEVI

Anton Belehar, glavni monter v zunanji montaži, 11 let v Litostroju — Joža Belehar, administrator v KS, 8 let — Albina Belehar, administratorica v KS, 2 leti — Stana Belehar, telefonistka, 1 leto.

Beleharji so ljudje, ki so pridni, molčeči, govorijo več z delom

kot z besedami. Prosiš, naročiš — dobiš. Oče je doma iz Koroške Bele, sedaj vsi skupaj stanujejo na Djakovičevi. Za intervju smo se oglasili kar pri najmlajši, pri Stani, ki dela v telefonski centrali. To je živčni center Litostrojnih komunikacij, njegovo slušno okno v svet. Posredujejo sporočila, vzpostavljajo zveze s stotinami in tisoči ljudi v Ljubljani, Sloveniji, Jugoslaviji in drugod po svetu. Nikogar ne vidijo, slišijo pa glasove vseh mogočih ljudi iz bližnjih in daljnih krajev.



Kakšno je vaše delo v telefonski centrali?

Lepo in zanimivo. Ni sitno, le ljudje so včasih sitni.

Gre na živce?

Ne, sem še premlada, da bi imela slabe živce.

Hodite radi v službo?

Rada, samo vstati je težko tako zgodaj.

Hodite torej pozno spat?

No, kakor je, če se televizijska oddaja zavleče pozno v noč, potem grem pač pozneje spat.

Kakšne želje imate?

Oh, želja je pa veliko, jih ne morem vseh naštet.

Kje ste bili na dopustu?

Se nisem bila, bom šla pozimi na Sorico.

Sedaj delate na teleprinterjih, kako gre delo od rok?

Se menjamo, včasih sem na teleprinterjih, včasih pri telefonu.

Koliko teleprinterjev sprejmete na dan, koliko oddate?

Kakih 40 na dan jih pride noter in približno toliko jih gre ven.

Vam čas hitro mine?

Kot bi mignil.

S temi obiski smo želeli izkazati pozornost družinam, ki so z več člani vezane na usodo naše tovarne in so torej dvakrat, trikrat ali še večkrat navezane na uspeh in razvoj Litostroja. Poleg »trojčkov« in »četvorčkov«, ki smo se tu z njimi pogovorili, je najbrž še nekaj drugih takih litostrojkih družin, tako na primer Dimnikovi, Podpečanovi in drugi, ki bi se verjetno našli, pa jih mi še nismo odkrili.

Skrbno pripravljena praksa

Poleg rednih izobraževalnih nalog, ki jih opravlja Litostroj preko ICL, imamo še celo vrsto dolžnosti do bodočih strokovnih kadrov ne glede na to, če bodo pri nas zaposleni ali ne. Tu imamo v mislih praktikante, ki prihajajo v tovarno za krajši čas, da se seznanijo s produkcijskimi metodami v obratih in da na mestu samem preizkusijo šolsko znanje ter ga dopolnijo s praktičnim delom. Praksa študentov in dijakov je večinoma obvezna in naj služi kot praktično dopolnilo teoretičnemu pouku v šoli.

Vsa podjetja seveda ne posvečajo praktikantom največje pozornosti, saj po ekonomski računici »bolj motijo kot koristijo«. Pravega dela jim še ne morejo zaupati, ker so pač premalo časa v tovarni in končno so sploh le učenci, od katerih se ne more pričakovati polna storilnost.

V Litostroju je bilo letos doslej 243 raznih praktikantov vseh mogočih šol, starosti, od doma in od zunaj. Najštevilnejši so bili seveda praktikanti s strokovnih in visokih šol v poletnih mesecih, nekaj nad sto, 57 fantov in 44 deklet.

Število praktikantov je letos sicer nekoliko manjše kot lani predvsem zaradi poostrelega kriterija, ki ga je letos tovarna zavzela, saj ne sprejemamo več dijakov, ki so padli v razredu, prihodnje leto pa bomo zavrnili tudi tiste, ki bodo imeli popravni izpit.

Letošnja praksa je doživela tudi nekatere tehtne izboljšave. V ciklus predavanj sta bili uvrščeni dve novi temi, to je o delu mladinske organizacije v tovarni in informacije o delu kadrovske službe, pod naslovom »Skrb za človeka«. Uvedena je bila strožja disciplina glede prihajanja in dela v obratih. V tovarni so dobili naši instruktorji, ki jim je bilo zaupano delo s praktikanti, več odgovornosti. Oddelek za izredno izobraževanje pri ICL je budno spremljal delo vsakega praktikanta in vzdrževal najtesnejše stike z obrati in sektorji. Na koncu prakse so morali praktikanti opraviti preizkušnjo znanja, ki naj bi ga dobili pri predavanjih. Največjo prizadevnost do praktikantov so pokazali pri nas MO, DT, SN in HS.

V stroških za praktikante — letos so znašali 1.687.000 din — so vključene tudi nagrade zanje in te so znašale od 9 do 18.000 din, pač glede na vrsto, stopnjo študija in oddaljenost bivališča. Po mnenju nekaterih praktikantov so nagrade prenizke, ampak tu gre žal za nesporazum, saj počitniška praksa ni isto kot počitni-

ška zaposlitev. Eno je obvezno učenje, drugo je zaslužek.

Tudi letos so praktikanti ob koncu izpolnili anketno polo, s katero so navedli glavne značilnosti in vtise o praksi. Naj tu navedemo nekatere zanimivejše podatke.

Najprej vidimo, da je bilo med njimi le 23 štipendistov Litostroja, ostalih 79 pa ne. Na vprašanje, če so bili zadovoljni s prakso, jih 47 odgovarja, da so bili zelo zadovoljni, 30 jih je bilo zadovoljnih, 17 delno, 4 nezadovoljni in 4 niso odgovorili. Številke se gibljejo v zdravem povprečju, vendar je zanimivo pripomniti, da so bili nezadovoljni ravno tisti, s katerimi so bili tudi obrati nezadovoljni.

Ob pomanjkljivosti in težavah navajajo dijaki TSS obleko, orodje, nepoučenost, preveliko podobnost dela, prah in instruktorje. Dijaki ekonomskih šol bi si želeli več zanimanja zanje, študentje s fakultet več konkretnega dela. Vendar je med njimi ravno polovica izjavila, da ni bilo nobenih pomanjkljivosti.

Nekateri predlagajo, naj bi zanje prirejali strokovna predavanja, toda to sega daleč izven nalog take prakse in bi končno bilo treba toliko strokovnih predavateljev, kolikor je praktikantov.

O sodelavcih in predpostavljajinih so dobili prav dobro mnenje (81%), srednje dobro 13%, slabo 3%, brez odgovora 2%, kar je v celoti za obe plati prav razveseljivo.

S teoretičnim delom so bili skoraj vsi zadovoljni, nekateri bi si želeli le še kaj slišati o kooperaciji Litostroja z drugimi podjetji, o naši organizaciji, o perspektivnem načrtu in o finančnem stanju.

Ce gremo od enega predavanja do drugega, vidimo, da je na splošno praktikante najbolj zanimala tema »od naročila do izdelka« (37%), organizacija Litostroja ima 23%, HTV 19%, samoupravljanje 16%, skrb za človeka 15%, mladinska organizacija 7% glasov, ostali izjavljajo, da so jim bila vseč vsa predavanja ali pa niso odgovorili.

Poučni so tudi odgovori, katera predavanja jim niso bila všeč. Med temi je 8 glasov za mlad. organizacijo, po trije za organizacijo Litostroja, samoupravljanje in HTV, dva za našo produkcijo in eden za kadrovske probleme. Ostali so bili zadovoljni z vsemi predavanji ali niso dali odgovora.

Na vprašanje, če se nameravajo zaposliti v Litostroju po končanem študiju, jih 45 odgovarja pozitivno, 26 jih pravi, da ne vedo, 31 pa se jih bo zaposlilo drugod.

Morda mi bo rekel babica Vakuumska dvigala

Močno si je želela imeti svoje stanovanje. Vplačevala je denarne obroke v stanovanjsko zadrugo, zaupala je dvema človekoma, ki sta izkoristila njeno dobroto, njeno dobro srce.

Danes je stisnjena v majhen kotiček stanovanja, za katerega je vsak mesec plačevala po 20 tisočakov. Zase pa je vsak mesec porabila samo 1.000 din.

Na tem je, da jo iz lastnega stanovanja postavijo na cesto prav tisti ljudje, katerim je zaupala in jim izkazala dobroto.

Francka živi med nami, ne smemo pustiti, da bo ostala na cesti, da bi za svoj denar ne dobila tistega, kar si je želela vse svoje življenje – imeti svoje stanovanje, svoj topli kotiček...

Jesen se je že nagibala v zimo. Kmetje so tu in tam še imeli opravka na polju. Konja, ki sta vlekla voz, sta bila razigrana, čeprav je gospodar močno zategoval uzdo. Vedela sta, da so bili letos zadnjič na polju. Kar je rodila zemlja, sta že zvozila domov.

Na vozu poleg kmeta je sedela stara Francka. Roke je držala v naročju, le tu in tam si je z njo popravila sive lase, ki so ji silili izza črne rute na majhne modre oči. Molčala je.

»Francka, danes daj konjema malo več ovsu. Pazi, kako boš pobirala jajca iz kurnika! Da mi spet katerega ne razbiješ... In jutri se loti pometanja dvorišča. Ali me poslušaj?... Zastonj te ne bom hranil. Dobro hrano imaš in tudi čez sobo se nimaš kaj pritoževati.«

Tako ji je govoril gospodar vsak dan. Francka mu ni odgovarjala. Navadila se je molčati. Sama pri sebi je vedela, da tisto sobico in hrano, ki ji jo daje gospodar, tudi pošteno odsluži.

V začetku mu je bila celo hvaležna. Prišla je v mesto, ni bila več mlada in vedela je, da lahkega dela ne bo dobila. Končno je le našla delo, ki mladim ni dišalo.

Postala je perica. Umazane cunje so pod njenimi rokami spet dobivale belo barvo. Roke, ki so bile v začetku razrte od pralnih praškov in otekale, so se sčasoma utrdile.

Nekoč ji je nekdo povedal, da lahko dobi stanovanje na kmetiji ob robu mesta. Po službi pa bo delala za hrano in sobo.

»Ne drži se kot kup nesreče,« je spet silil vanjo gospodar, ko sta prišla do prvih predmestnih hiš.

»Ti morda kaj manjka? Si lačna?«

»Pustite me pri miru. Saj mi nič ni. Le o tej novi puncu razmišljam, ki je prišla k nam danes zjutraj. Všeč mi je. Vesela sem, da bova skupaj v sobi. Človeku je lepše, če se ima s kom pogovarjati.«

»Tej novi pa povej, kakšen red je v naši hiši. Za lenuha ni kruha.«



Člani našega zavarovanja so v zadnjih štirih mesecih s presledki postavljali 400 m dolgo novo ograjo za livarno jeklene litine. Na tem mestu je bilo namreč storjenih največ kaznivih dejanj. V ta namen so žrtvovali skoraj 3.000 prostovoljnih delovnih ur v prostem času. Na ta način so prirahili podjetju nad milijon dinarjev. Ta njihova poteza zasluži vse naše priznanje in pohvalo. Na sliki: Skupinovodja čuvajev Alojz HABIČ pri postavljanju nove ograje za livarno jeklene litine.

Večerilo se je. V stanovanjih velikega bloka, mimo katerega so se peljali, so se začele prižigati luči.

Franckine oči so oživele, celo v premraženih nogah, ki so tičale v velikih gumijastih škornjih, je zaplala toplota. S pogledom je božala temne siluete postav, ki so se za trenutek prikazale za razsvetljenimi okni.

»Ljudje, tam zgoraj imajo na nogah copate, take s krznom na notranji strani. Tople so take copate. Zakaj nimajo rož na oknih? O, jaz jih bom imela... Moje stanovanje bo v tretjem nadstropju. Zvečer se bom naslonila na okno in gledala na ulico...«

Namuznila se je sama sebi in pomežiknila konju Sivku, ki je prav tisti trenutek obrnil glavo. Morda je prebral željo iz Franckinih oči?

»Imela bom čisto svoje stanovanje. Sobo, kuhinjo, kopalnico in še eno sobico... Francka že ne bo vedno pri tujih ljudeh. Tistih dvajset tisoč, ki jih plačujem v stanovanjski zadrugi, so zame velik denar. Res zaslužim samo enaindvajset tisočakov. Eden mi pa ostane. Pa kaj bi tarnalo... Tudi moja mama ni nikoli obupala...«

Ko so se pripeljali domov, je bila trda tema. Francka se je seznanila z novo sostanovalko Tončko. Govorili sta o tovarni, kjer delata, o mestu, rojstnem kraju in pogovor je prišel tudi na stanovanje. Francka ji je vse zaupala.

Tekli so meseci, minilo je leto. Tončka si je izbrala fanta.

Nekega dne se je poročila. Francki je bil Tončkin mož vseh in vzljubila je oba. Svojih otrok ni imela in vso nežnost je posvetila njima. Zaupala jima je.

Plačevanje okoli stanovanja je prevzel kar Tončkin mož, katerega je Francka vsak mesec izročala dvajset težko prisluženih tisočakov. Že okoli pol milijona dinarjev se je nabralo.

Francka je veliko popoldnevo preživela na gradbišču novega bloka. Sedaj je že vedela, kje bo stanovala. Zidarji so jo dobro poznali. Povedala jim je, da bosta pri njej stanovala tudi Tončka in mož.

Gradnja se je bližala kraju. Tedaj je z nekaj nad sto tisoč dinarji priskočila na pomoč tudi Tončka.

Končno je prišel veliki dan. Selitev.

Francka bi najraje poljubila vse po vrsti, zidarje, ki so gradili, še gospodarja, čeprav ni bil ravno najboljši do nje, in Tončko...

»Kaj ti ie, Tončka? Kaj vama je? Zakaj se ne veselita?« je sredi navdušenja vprašala Francka.

Tončka je pogledala svojega moža, kot bi hotela reči:

»Daj, zmigaj se že in povej!«

Počasi je izdaval iz sebe:

»Otroka pričakujeva. Trije bomo... Zelo tesno nam bo. Denarja nam bo tudi manjkalo. Kdo nama bo čuval otroka? Oba sva v službi. Kdo bo takrat kahal?... Saj boš ti, kaj, Francka? Službo si boš uredila popoldne...«

Veselje je izginilo s Franckinega obraza. V srcu so se ji pojavile temne slutnje. Misli so ji splavale naprej...

»Majhen otročiček, saj ne bo tako hudo... Morda mi bo celo rekel stara mama... stara mama...«

»Ne skrbita, otroka, vse se bo uredilo, bomo že nekako. Popazila bom na malega in če bom doma, bom tudi skuhala.«

»Še nekaj, Francka,« je dodal Tončkin mož.

»Deset tisoč na mesec boš primaknila. Gospodar v stanovanju bom jaz. Hrano in stanovanje boš imela pri meni. Seveda boš zato kuhala in pazila na otroke.«

Pred Franckinimi očmi je zaplesal stanovanjski blok, izginile so tople copatke, vse okoli nje se je zrušilo.

»Pa saj ne mislita resno... Spet samo to — za hrano in stanovanje in spet gospodar... in moj denar...«

Francka ni več tista stara Francka. Oropana je nečesa, čeprav kuha, pazi na otroka, sedaj sta že dva, in sprijaznila se je s tem, da plača vsak mesec tiste tisočake.

V tovarni pa se njen znoj meša z jedkimi pralnimi praški. Pere, roke ima utrujene, lug ji ne more do živnega. Le ljudje, ti so jo ranili.

Lucu



Vakuumsko dvigalo

Varjenje z vodo

Variti kovino z vodo? Na prvi pogled je to videti čudno in nemogoče, dokler se ne spomnimo, da sestoji voda iz dveh zelo aktivnih plinov, to je vodika in kisika.

Naprava za varjenje z vodo je novost v proizvodnji plamena visoke temperature, ki lahko rabi za varjenje, segrevanje, topljenje in spajkanje drobnih kovinskih delov in žic.

Ta električni aparat, ki rabi za delo samo električni tok in destilirano vodo, je v bistvu generator kisika in vodika. Generator proizvaja vodik in kisik, ju avtomatsko meša v določenem sorazmerju in ju pošilja po skupni cevi do gorilca, kjer zgorita.

V ta generator lahko postavimo tudi pomožno napravo, ki poganja zmes teh plinov skozi metilalkohol, s čimer dobimo plamen nižje temperature in manjše hitrosti izgorovanja, kot je plamen iz zmesi čistega kisika in vodika. Brizgalke tega gorilca se dajo zamenjati in so pravzaprav igle za podkožne injekcije, le da so krajše.

S to pripravo lahko varimo kovinsko pločevino debeline 6 mm in žice s premerom 1 mm. Plamen, ki ga tako dobimo, je iz-

redno visok in doseže temperaturo do 3.300° C.

Aparat za varjenje z vodo se lahko uporablja za raznovrstne namene v elektronski industriji ter pri mnogih drugih delih, kjer imamo opravka z drobnimi in miniaturnimi predmeti.

Visoka temperatura in majhna dolžina plamena te naprave za varjenje omogočata hitro nastajanje velike vročine na mestih, ki jih je treba zvariti. V ilustraciji naj navedemo, da največji del varilnih posegov v tej tehniki opravljajo pod močnimi drobnogledi.

PRIVATNA PODMORNICA

Če imate 30.000 dolarjev oziroma toliko denarja, da bi lahko kupili 30 avtomobilov, pa jih seveda nočete, ker ste se že naveličali vožnje po cestah, si lahko nabavite lastno podmornico. Z njo boste zapluli globoko pod vodo, kjer ni nobene prometne gneče, nobenih semaforjev. Takale žepna podmornica je 6–7 metrov dolga in je v njej prostora za dve osebi. Z njo lahko pridete 30 km daleč in ostanete pod vodo osem ur. Pravno vozilce za poročno potovanje, kaj!

ganja svoj motor, toda v primeru okvare se lahko porabi tudi motor dvigala kot rezerva za vzdrževanje vakuuma. Predmet se čvrsto drži nosilne plošče, vse dokler upravljavec dvigala ne izklopi vakuumsko črpalko.

Tak način prenašanja bremen je posebno pripraven za embalažo iz valovite lepenke, za kovinske sode in predmete gladkih površin, kot so na primer hladilniki ali bojlerji, ki jih lahko prenašamo brez dvigala ne izklopi vakuumske črpalke.

Vakuumska dvigala uporabljajo za sedaj najbolj za prenašanje težkih valjev časopisnega roto papirja. Preiskave so pokazale, da prodre vakuom skozi kakih 50 plasti papirja, kar pomeni, da drži dvigalo predmete zelo trdno. Taka dvigala so v proizvodnem programu več ameriških tovarn. Na izbiro je že več modelov, z različnimi oblikami nosilnih plošč, s čimer je omogočeno dviganje predmetov zelo različnih oblik.

200 let stara ura

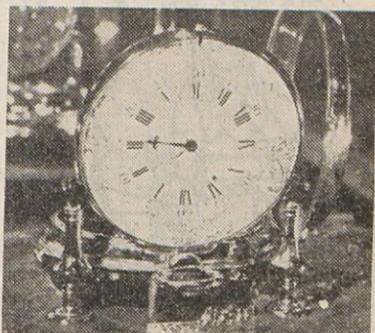
Če hočemo biti še natančnejši, je stara ravno 205 let. Izdelana je presenetljivo lepo in skrbno, prava mojstrovina obrtniškega potrpljenja. Toda njena vrednost ni samo v lepoti. To je še danes najboljša ura, kar jih je bilo kdaj na svetu in kajpak tudi najdražja. V našem denarju velja danes kako milijardo dinarjev.

Bilo je ravno pred 250 leti, ko je angleška vlada razpisala nagrado 20.000 funtov za tistega, ki bi izumil »splošno uporabno in koristno« napravo za ladje, ki se želijo orientirati na morju. In plovba po širnih oceanih, kjer obale niti ne slutiš, kaj šele da bi jo videl, je bila za Angleže vedno življenjskega pomena.

Tako velika nagrada najbrž še nikoli ni bila razpisana. Mnogi so se lotili dela, uspel pa je le eden. To je bil John Harrison, preprost mož, ki ni znal niti pisati, niti ni imel pojma o mehaniki, saj je bil tesar po poklicu. Zamislil si je uro, navadno, toda zanesljivo uro. 45 let jo je delal, pravzaprav je medtem naredil že tri, pa z nobeno ni bil popolnoma zadovoljen. Šele leta 1755 se mu je četrti primerek zazdel zadosti dober in parlament mu je v resnici priznal nagrado, saj kdor sredi morja natanko pozna čas, si lahko potem tudi izračuna položaj ladje ter zemljepisno širino in dolžino mesta, kjer se nahaja.

Harrisonova ura je imela poleg tega še to veliko prednost, da je ohranila natančnost ob vsakem vremenu na morju, ob vseh razlikah v temperaturi, ob vsaki spremembi vlage, v vsaki razdalji od magnetnega tečaja. Bila je res mojstrovina zanesljivosti. Še danes, dobrih 200 let potem, ko jo je ustvaril neuki tesar, zamudi komaj 10 sekund na mesec. Za primerjavo naj povemo, da imamo za dobro uro že tisto, ki prehiti ali zamudi do 20 sekund na dan.

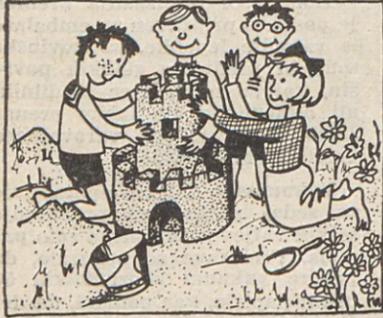
Z današnjim izrazom bi jo upravičeno lahko imenovali kronometer, čeprav se Harrisonu o taki besedi še sanjalo ni. Vse ladje imajo danes svoje kronometre. Seveda z današnjo opremo in stroji pač ni težko konstruirati in sestaviti natančen mehanizem, v primeri pač s silno preprostimi sredstvi, ki jih je imel Harrison na voljo.



Starinska ura

ZA RAZVEDRILO

vsaka podobnost je izključena...



Sezidali smo grad...
Pa ga bomo podrli...



Pa ga bomo spet sezidali...
Pa ga...

TUDI FLUKTUACIJA



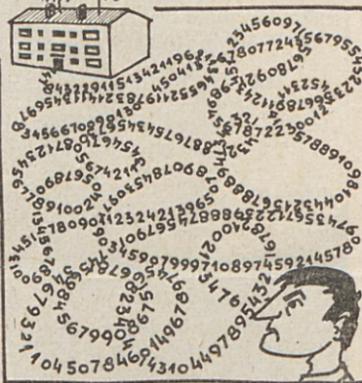
Mama, če mi ne daš večjega kosa kruha, bom šel pa k drugi mami!



Takole so v garderobi livarne sive litine nadomeščali pomanjkanje rekreacijskega prostora v tovarni



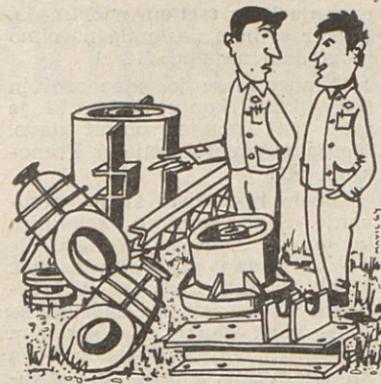
Kdo je kriv?



Pot, ki jo mora prehoditi član našega kolektiva, da pride do stanovanja



Iz našega bifeja med delovnim časom

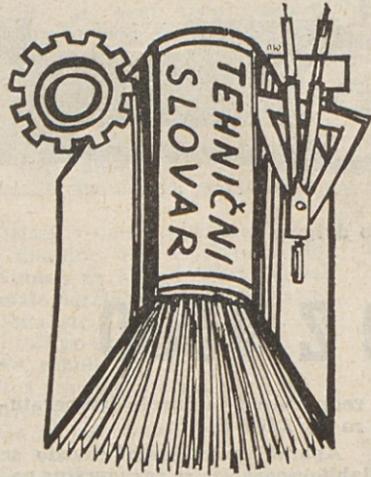


No, Janez, zdaj ko si si ogledal vse naše poljane rjavečih izdelkov, veš, kje ležijo naši osebni dohodki

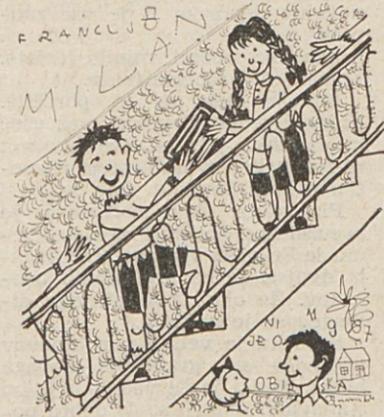
RAZREDČEVANJE (KEMIJSKO)



TOČIMO SAHO PRISTINA VINA



ODPIRANJE



Na temo: Dež prihaja, streho je treba popraviti
Primi, Mojea, to zadnje 5.500. opeko! Tako nas je 27 otrok in 12 odraslih preneslo več kot dve tona opeke z dvorišča na podstrešje, v bloku pa nas je 27 družin s 108 člani. Edina sreča, da imajo naši starši dosti otrok...

BRUŠENJE



VRTANJE



ZAPIRANJE



Domače vaje naših nadobudnih učencev na hodnikih litostrojskih blokov

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbostroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškerčeva 16.

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgijo
4. Strojništvo in elektrotehniko
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih

Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21x29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka: 1250 dinarjev.

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5.500 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Odgovorni urednik Peter Likar — Telefon uredništva 33-511, telefon glavnega urednika 580, odgovornega 583 — Cena posamezne številke v prodaji 20 din — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru